

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
STRATEGINIO VALDYMO IR POLITIKOS FAKULTETAS
STRATEGINIO VALDYMO KATEDRA

AGNĖ ADAMONYTĖ

**ŠVIETIMO REFORMOS ĮGYVENDINIMO
PROBLEMOS VILNIAUS MIESTE BENDROJO
LAVINIMO VIDURINĖSE MOKYKLOSE**

Magistro baigiamasis darbas

Vadovė
doc. dr. Margarita Išoraitė

Vilnius, 2008

Turinys

LENTELĖS	3
PAVEIKSLAI	4
PAVEIKSLAI	4
ĮVADAS.....	5
ĮVADAS.....	5
1. ŠVIETIMO SISTEMOS REFORMA.....	7
1.1. Švietimo sistemos reformą reglamentuojančių dokumentų analizė	7
1.2.Švietimo sistemos reformos etapai	8
1.3. Švietimo būklė Lietuvoje.....	10
1.3.1. Mokyklų tinklo pertvarka	10
1.3.2.Mokyklų atnaujinimas	11
1.3.3.Bendrojo lavinimo kokybė	11
1.3.4.Bendrojo lavinimo finansavimas.....	12
1.3.5.Švietimo sistemos reformos vykdymo koordinavimas.....	13
1.4. Mokytojų dalykinė ir profesinė kompetencija.....	14
1.4.1.Specialistai.....	16
1.4.2.Kvalifikacija	16
1.4.3.Mokytojų amžius ir stažas	18
1.5.Mokinių ir mokytojų santykis ir reikšmė.	19
2. BENDROJO LAVINIMO MOKYKLŲ TINKLAI ĮGYVENDINAMOS ŠVIETIMO REFORMOS IR KAITOS KONTEKSTE	23
2.1. Bendrojo lavinimo mokyklų raida.....	23
2.2. Bendrojo lavinimo mokyklų kaita	26
3.VILNIAUS MIESTO BENDROJO LAVINIMO VIDURINIŲ MOKYKLŲ ŠVIETIMO REFORMOS ĮGYVENDINIMO TYRIMAS	32
3.1.Tyrimo metodika	32
3.2.Tyrimo rezultatų analizė.....	33
IŠVADOS	56
REKOMENDACIJOS	59
ANOTACIJA	60
THE REVIEW	61
SANTRAUKA.....	62
SUMMARY	64
LITERATŪRA	66
PRIEDAI	68
Anketa.....	68

LENTELĖS

1 Lentelė. 2005-2006 m. m. mokinių skaičiaus vidurkis Vilniaus miesto savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklose pagal tipus (be specialiojo ugdymo, suaugusiųjų ir pan.).....	22
2 Lentelė. Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių administracijos atstovų bei mokytojų amžius.	52
3 Lentelė. Darbo stažas.....	55

PAVEIKSLAI

1 pav. Mokyklų skaičiaus pokytis per 2005 – 2006 bei 2007 -2008 mokslo metus pagal tipus (%)	10
2 pav. Atestuotų ir neatestuotų mokytojų santykis (%).....	17
3 pav. Atestuotų ir neatestuotų mokytojų santykis.....	17
4 pav. Mokytojų pasiskirstymas pagal kvalifikacines kategorijas	17
5 pav. Mokytojų amžiaus vidurkis	18
6 pav. Mokytojų pasiskirstymo pagal amžių palyginimas	19
7 pav. Atestuotų ir neatestuotų mokytojų santykis.....	19
8 pav. Dirbančių ir turinčių dirbti mokytojų skaičiaus ir pedagogo etatų palyginimas.....	20
9 pav. 2005-2006 m. m. atskirų dalykų mokytojams tenkantis vidutinis kontaktinių (savaitės) pamokų skaičius.	21
10 pav. Lietuvos švietimo sistema.....	27
11 pav. Gimstamumo dinamika Lietuvoje.	28
12 pav. Antroji pamaina Lietuvos mokyklose 2004-2005 metais	29
13 pav. Pagrindiniai bendrojo lavinimo mokyklų tipai 2005 m.	31
14 pav. Ar žinote, kad vyksta švietimo reforma? (%).....	33
15 pav. Kur sužinojote apie vykdomą švietimo reformą? (%).....	34
16 pav. Kokios yra pagrindinės švietimo reformos kryptys? (%).....	34
17 pav. Kokia „jūsų manymu, buvo švietimo reformos pradžia? (%)	35
18 pav. Kaip vertinate šiandieninę Lietuvos švietimo padėtį? (%).....	35
19 pav. Kaip žiūrite į Lietuvos švietimo ateitį? (%).....	36
20 pav. Ar pasikeitė švietimo reformos kryptis po įstojimo į Europos Sąjungą? (%)	37
21 pav. Kaip šiandien, Jūsų manymu, vyksta švietimo reforma? (%)	37
22 pav. Koks yra švietimo reformos tempas? (%).....	38
23 pav. Kokie yra švietimo reformos tikslai? (%).....	39
24 pav. Kaip vertinate savo asmeninį dalyvavimą švietimo reformoje? (%).....	39
25 pav. Ar dabartinei švietimo reformos kryptčiai Jūs? (%).....	40
26 pav. Kaip pasikeitė Jūsų asmeninė padėtis vykstant reformai? (%).....	41
27 pav. Nurodykite svarbiausias problemas, kurias turėtų spręsti mokykla, norėdama modernizuoti savo veiklą? (%)	42
28 pav. Nurodykite svarbiausias problemas, kurias turėtų spręsti mokykla, norėdama modernizuoti tarpusavio santykius? (%).....	43
29 pav. Kokie, jūsų manymu, svarbiausi mokyklos modernizavimo tikslai? (%)	44
30 pav. Kokių, jūsų manymu, problemų gali kilti, diegiant mokykloje naujas veiklos organizavimo formas? (%)	45
31 pav. Kokio, jūsų manymu, pageidautumėte visuomenės požiūrio į savo mokyklą? (%).....	46
32 pav. Kuo žymi Jūsų mokykla? (%).....	47
33 pav. Kaip turėtumėte pasikeisti kaip mokytojas (-a), kad būtumėte pas (-i) tuo patenkintas (-a) ? (%).....	48
34 pav. Kaip turėtų pasikeisti Jūsų santykiai su moksleiviais, kad būtumėte pats (-i) tuo patenkintas (-a)? %	49
35 pav. Kaip turėtų pasikeisti veiklos organizavimo formos, kad būtumėte tuo patenkintas (-a) ? (%)	50
36 pav. Nurodykite, Jūsų manymu, svarbiausius švietimo reformos prioritetus? (%).....	51
37 pav. Jūsų amžius? (%)	52
38 pav. Lytis. (%)	53
39 pav. Išsilavinimas (%)	53
40 pav. Pareigos (%).....	54
41 pav. Darbo stažas. (%).....	55

IVADAS

Švietimo sistemos pertvarka pradėta vykdyti 1992 m. Lietuvos švietimo tarybai bei Kultūros ir mokslo ministerijos Kolegijai pritarus Lietuvos švietimo koncepcijai. Siekiant išryškinti tolesnės Lietuvos švietimo reformos strategines kryptis bei numatyti jų įgyvendinimo priemones 2003 m. patvirtintos Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatos ir jų įgyvendinimo programa [30].

Galima teigti, kad Strategijos įgyvendinimo programoje priemonių vykdymas nepakankamai susietas su reikalingais ištekliais. Švietimo įstaigų tinklas pertvarkomas nenuosekliai, ne visose savivaldybėse mokyklų tinklo pertvarka vykdoma pagal patvirtintus planus, dalis savivaldybių neužtikrina sėkmingo mokyklų tinklo optimizavimo ir per mažai prisiima atsakomybės, kad būtų suvienodintos švietimo sąlygos skirtinguose šalies regionuose [17].

Kaip antai, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo švietimo sistema ne visiems vaikams suteikia vienodas galimybes lankyti ugdymo įstaigas, nepakankamai atsižvelgiama į tėvų poreikius ir galimybes, regiono ypatumus, neužtikrinamas pakankamas mokyklų aprūpinimas geltonaisiais autobusais, kai kurios savivaldybės neužtikrina, kad būtų suorganizuotas dalies mokinių, kurie gyvena trijų ir daugiau kilometrų atstumu nuo mokyklos, vežiojimas į mokyklas, sprendžiant mokymosi įstaigose socialines ir edukacines problemas, ne visada atsižvelgiama į specialiosios pagalbos poreikį [31].

Vienas iš Strategijos uždavinių – iki 2012 m. atnaujinti 80 proc. mokyklų, sunkiai įgyvendinamas, nes iki 2006 m. atnaujinta tik 30 proc. visų mokyklų. Įgyvendinant švietimo sistemos pertvarką, pasigendama nuoseklumo tobulinant švietimo sistemos finansavimo mechanizmus, siekiant užtikrinti socialiai teisingą lėšų paskirstymą, jų naudojimo efektyvumą ir švietimui keliamų tikslų įgyvendinimą [31].

Švietimo sistemos reformos vykdymas būtų efektyvesnis, jei, įgyvendinant Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 m. nuostatas ir siekiant paspartinti švietimo įstaigų atnaujinimą, būtų numatytas ilgalaikis finansavimas, įvertinant visus galimus finansavimo šaltinius. Investicinės lėšos švietimo įstaigoms skiriamos pagal patvirtinto Nacionalinio švietimo raidos plano prioritetus ir atsižvelgiant į savivaldybėse vykdomą švietimo įstaigų tinklo pertvarką [25].

Vilniaus miesto savivaldybės taryba 2005 m. gruodžio 21 d. priėmė sprendimą Nr. 1-981 „Dėl Vilniaus miesto savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklų tinklo pertvarkos 2005-2012 metų bendrojo plano patvirtinimo“. Vilniaus savivaldybės mokyklų tinklo pertvarkos tikslas yra sudaryti prielaidas ir sąlygas daug aukštesnės kokybės švietimui bei veiksmingam išteklių paskirstymui [32].

Nors bendrojo lavinimo mokyklų tinklo reforma ir kaita, kaip numatyta teisės aktuose, yra suplanuota, tačiau yra lydimas tam tikrų švietimo bendruomenių pasipriešinimo. Tai rodo, kad bendrojo lavinimo mokyklų reforma yra aktuali tema moksliniams tyrimams.

Šios Švietimo reformos vykdymo bei įgyvendinimo Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose pagrindinis tikslas yra: iki 2012 metų išnagrinėti esamą būklę, išsiaiškinti susidariusias švietimo reformos įgyvendinimo problemas priežastis ir pateikti siūlymų, susidariusiai situacijai išspręsti [32].

Tyrimo tikslas – ištirti veiksniai, įtakojusius Vilniaus mieste bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose vykdomos švietimo reformos įgyvendinimo problemas.

Uždaviniai:

1. Išnagrinėti vykdomą švietimo sistemos reformą.
2. Išnagrinėti bendrojo lavinimo mokyklų tinklų kaitą švietimo reformos kontekste.
3. Ištirti Vilniaus miesto bendrojo lavinimo vidurinių mokyklų švietimo reformos įgyvendinimo problemas.

Tyrimo objektas – Švietimo reformos įgyvendinimo problemos Vilniaus mieste bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose.

Tyrimo dalykas - mokytojų ir administracijos atstovų požiūris į Vilniaus mieste bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose vykdomos švietimo reformos įgyvendinimo problemas.

Hipotezė – Švietimo reformos įgyvendinimo problemos Vilniaus miesto bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose susijusios su švietimo sistemos kaita.

Tyrimo metodai:

1. Įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių švietimo sistemos kaitą, analizė.
2. Anketinė apklausa.

Pagrindinės sąvokos: švietimo reforma, mokyklų tinklų optimizacija, švietimo vadyba, mokyklų bendruomenių požiūris, Lisabonos strategija, Švietimo strategija, švietimo sistemos rodikliai.

1. ŠVIETIMO SISTEMOS REFORMA

1.1. Švietimo sistemos reformą reglamentuojančių dokumentų analizė

LR švietimo įstatymas nustato LR švietimo sandarą, švietimo įstaigų veiklos ir valdymo pagrindus. Švietimas įgyvendinamas ikimokyklinio ugdymo, bendrojo lavinimo mokyklose, profesinio mokymo įstaigose, aukštesniosiose, aukštosiose ir papildomo ugdymo mokyklose [19],[20]. Įstatyme nurodyti pagrindiniai švietimo sistemos uždaviniai:

1. puoselėti asmens dvasines ir fizines galias, ugdyti intelektą, padėti tvirtus dorovės ir sveikos gyvensenos pamatus;
2. suteikti jaunajai kartai bendrąjį ir profesinį išsilavinimą, atitinkantį dabarties mokslo ir technikos ir kultūros lygį;
3. ugdyti pilietiškumą, asmens teisių ir pareigų šeimai, tautai, visuomenei ir Lietuvos valstybei sampratą;
4. dalyvauti politiniame, ekonominiame, kultūriniame, visuomeniniame gyvenime;
5. užtikrinti tradicinių religinių bendrijų nariams tokias pats teises ir sąlygas ugdyti vaikus kaip ir visus gyventojus.

Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 m. paskirtis – suteikti LT švietimui praktinę viziją, dėl kurios susitartų visuomenė ir parlamentinės partijos. Kviečia visuomenę ir valstybę į švietimą žiūrėti kaip į patikimą tautos ateities kūrimosi būdą, kuris gali padėti esmingai sustiprinti visuomenės kūrybines galias, išsaugoti ir kurti tautos tapatybę, išugdyti pilietinę visuomenę, įveikti skurdą, padidinti šalies ūkio konkurencingumą. 2003–2012 metais keliami šie bendrieji strateginiai švietimo plėtotos tikslai:

1. sukurti veiksmingą ir darnią, atsakingu valdymu, tikslingu finansavimu ir racionaliu išteklių naudojimu grindžiamą švietimo sistemą;
2. išplėtoti tęstinę, mokymąsi visą gyvenimą laiduojančią, prieinamą ir socialiai teisingą švietimo sistemą;
3. užtikrinti švietimo kokybę, atitinkančią tiek atviroje pilietinėje visuomenėje ir rinkos ūkyje gyvenančio asmens, tiek dabarties pasaulio visuomenės poreikius.

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatose numatytos bendrųjų tikslų įgyvendinimo priemonės šioje Programoje sugrupuotos pagal šias 5 prioritetines kryptis:

1. Pirmoji kryptis – siekiama pagerinti švietimo sistemos valdymą, suvienodinti atsakomybės ir atsiskaitomybės pasiskirstymą bei finansinių išteklių racionalų panaudojimą.
2. Antroji kryptis – siekiama pagerinti infrastruktūrą bei švietimo sistemos tinklų optimizavimą, skatinant mokymąsi visą gyvenimą bei mokymosi prieinamumą kiekvienam Lietuvos Respublikos piliečiui.

3. Trečioji kryptis – siekiama užtikrinti tiek socialinės tiek psichologinės paramos mokiniams suteikimą bei pagalbą mokykloms rengiant programas (projektus), susijusias su šia sritimi.

4. Ketvirtoji kryptis – siekiama ugdymo turinio tobulinimo užtikrinant studijų turinio atitiktį darbo rinkos žinių visuomenėje poreikiams.

5. Penktoji kryptis – siekiama pedagogų bei mokyklų vadovų kvalifikacijos tobulinimo, sukonkretinant reikalavimus organizuojant naują pedagogų bei mokyklų vadovų kompetencijos ir jos tobulinimo vertinimo sistemą [30].

Investicinis švietimo projektas, t.y. vadinamoji Mokyklų tobulinimo programa, kuria iš esmės siekiama patobulinti mokyklą – nuo naujų mokymo metodų, naujų mokymo priemonių, informacinių technologijų įdiegimo, švietimo kokybės vadybos sistemos sukūrimo iki pastatų atnaujinimo bei mokyklų tinklo pertvarkymo, metodinių rekomendacijų sukūrimo.

Mokyklų tobulinimo programos tikslas - pagerinti šalies 5-10 klasių mokinių pasiekimus modernizuojant bendrąjį lavinimą ir užtikrinant veiksmingą ir racionalų švietimui skirtų lėšų panaudojimą [24].

Pagrindinio ugdymo Bendrųjų programų ir išsilavinimo standartų pagrindu mokytojai gali kurti savarankiškai individualias mokymo programas – taip skatinama jų iniciatyva, kūrybingumas, naujovių ieškojimas. Remiantis bendrosiomis programomis, sukurti valstybiniai bendrojo išsilavinimo standartai, kurių pagrindinė funkcija yra ugdymo rezultatų vertinimas. Subalansuoti mokymosi krūvius bei diferencijuoti ir individualizuoti ugdymą. Siekiama apibrėžti ir ugdyti mokinių kompetencijas, įtraukiant mokinius į aktyvų mokymąsi taip pat atsižvelgti į skirtingus mokinių poreikius ir galias [9],[14].

Švietimo ministerijos parengti įvairūs poįstatyminiai aktai. Šie dokumentai orientuoja kurti modernų valstybės švietimą ir mokslą, konkurencingą ir Baltijos šalių, ir Europos Sąjungos erdvėje [1],[2],[3],[4].

1.2.Švietimo sistemos reformos etapai

Švietimo sistemos pertvarka pradėta vykdyti 1992 m. Lietuvos švietimo tarybai bei Kultūros ir mokslo ministerijos Kolegijai pritarus Lietuvos švietimo koncepcijai [22].

Švietimo ir mokslo ministerija pirmąjį reformos etapą apibūdina kaip naujo tipo mokymo įstaigų kūrimo, ugdymo turinio (programų, vadovėlių, pedagogikos) pertvarkymo etapą. Sukurtos naujos ikimokyklinio ugdymo gairės (programos) [9],[14].

Buvusi unifikuota mokyklų tipų sistema papildyta jaunimo mokyklomis. Profesinėse mokyklose atsirado nauja pakopa mokiniams, neįgijusiems pagrindinio išsilavinimo. Specialiųjų

poreikių mokiniai, iki tol ugdyti atskirose specializuotose mokyklose, pradėti integruotai ugdyti bendrojo lavinimo mokyklose. Kuriamas pedagoginių ir psichologinių tarnybų tinklas.

Įvardintas dvejopas švietimo sistemos struktūros pobūdis: formalusis švietimas, kurį sudaro nuosekliojo visų pakopų švietimo dalis nuo ikimokyklinio ugdymo iki aukštojo mokslo, ir neformalusis švietimas – savarankiškas lavinimasis, neapibrėžtas švietimą reglamentuojančiais dokumentais. Šiame etape įteisintas (Švietimo įstatymu ir Konceptija) privalomo mokymosi amžius – iki 16 metų [22].

Numatyta struktūros naujovė – pagrindinė dešimtmetė mokykla – visos Lietuvos mastu įteisinta nuo 1998 mokslo metų. Švietimo ministro patvirtintoje 1995 m. Gimnazijos koncepcijoje ir gimnazijų klasių statuto teikimo nuostatuose nurodyta steigti gimnazijas kaip keturmetes mokyklas.

Savivaldybėse buvo steigiamos naujo tipo mokyklos – dešimtmetės ir gimnazijos. Didelio visuomenės pasipriešinimo sulaukė vidurinių mokyklų pertvarkymas į dešimtmetes. Dėl to Švietimo ir mokslo ministerija (toliau – ŠMM) gimnazijų struktūros tvarkymo terminą pratęsė nuo 1998 m. iki 2003 m. Šalyje 2003 mokslo metais veikė 86 gimnazijos, iš jų 14 keturmečių gimnazijų [10].

ŠMM 2002 m. parengė bendrojo lavinimo mokyklų finansavimo tvarką, kurioje atsirado besimokančiojo krepšelis (lėšų kiekis, valstybės kasmet nustatomas vieno sutartinio moksleivio ugdymo finansavimui) ir lėšos mokymo aplinkai (patalpų eksploatacijos ir šildymo išlaidoms, socialinei pagalbai besimokančiajam, moksleivių pavėžėjimui, techninio personalo išlaikymui).

ŠMM nuo 1998 m. išskiria tris antrojo švietimo reformos etapo prioritetus: ugdymo ir studijų modernizavimo, švietimo kokybės kėlimo, socialinių ir pedagoginių mokymosi bei studijų sąlygų gerinimo, švietimo sistemos harmonizavimo.

Išskiriant šiuos prioritetus buvo siekiama: tęsti sisteminę reformą kartu sukonkretinant jos sudedamąsias dalis, daugiau dėmesio skirti švietimo kokybei, suderinti švietimo prieinamumą, lygias galimybes ir augančius švietimo paslaugų kokybės reikalavimus [10].

Trečiasis švietimo reformos etapas įvardijamas patvirtinus Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatas ir jų įgyvendinimo programos patvirtinimą.

Programos paskirtis – išryškinti tolesnės Lietuvos švietimo reformos strategines kryptis, numatyti jų įgyvendinimo priemones ir išteklius iki 2008 metų numatomo Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų patikslinimo, apibrėžti tikėtinus reformos rezultatus konkrečiais rodikliais [30].

Atskirais Vyriausybės nutarimais ir Švietimo ministro įsakymais buvo patvirtinta: Moksleivio krepšelio ir sutartinių moksleivių apskaičiavimo metodika, Bendrojo lavinimo mokyklų finansavimo reformos nuostatos, Mokyklų tobulinimo programa, Mokyklų, vykdančių formaliojo

švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklės, Bendrojo lavinimo, specialiojo ugdymo, profesinio mokymo mokyklų, pagalbą mokiniui, mokytojui ir mokyklai teikiančių įstaigų steigimo, reorganizavimo, likvidavimo ir pertvarkymo kriterijų sąrašas, Pagrindinio profesinio mokymo lėšų skaičiavimo metodika ir kt.[4].

1.3. Švietimo būklė Lietuvoje

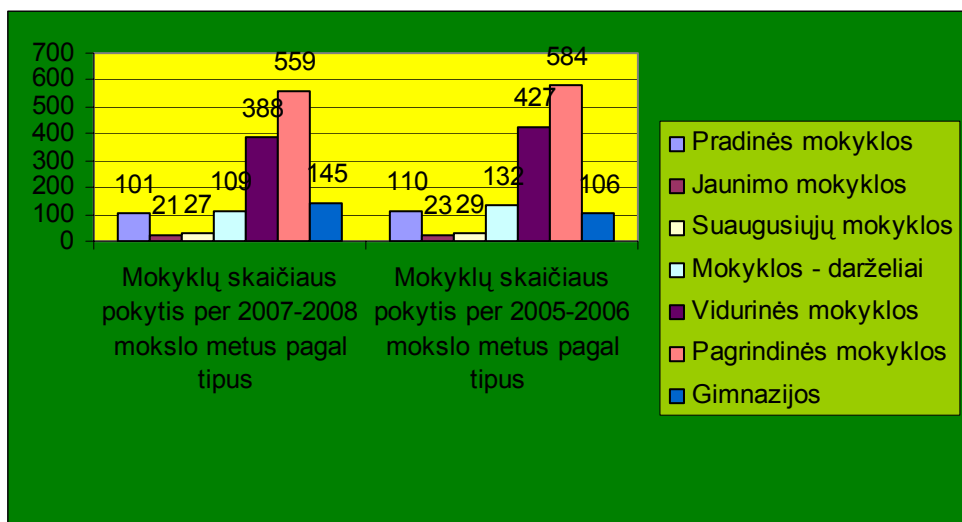
1.3.1. Mokyklų tinklo pertvarka

Šiuo metu, vykdant mokyklų tinklo pertvarką, pradinės mokyklos dažnai jungiamos prie pagrindinių ar vidurinių mokyklų. Tai sušvelnina kai kurių mažų mokyklų uždarymo procesus ir skatina naujų teritorinių mokyklų atsiradimą.

Šalyje 2007–2008 mokslo metais yra 1357 savivaldybių bendrojo lavinimo mokyklos. Jų, palyginti su 2005–2006 mokslo metais, sumažėjo 54- iomis. 2007–2008 mokslo metais pradinį mokyklų, kaip atskirų juridinių vienetų, sumažėjo 26 savivaldybėse. Dauguma mažų kaimo pradinį mokyklų (turinčių jungtines klases), prijungtų prie pagrindinių ir vidurinių, tapo jų struktūriniais padaliniais (žr. 1pav.) [12].

Akredituojant vidurinio ugdymo programą dalis vidurinių mokyklų tapo gimnazijomis.

Pamažu didėja savivaldybių keturmečių gimnazijų skaičius: 2005 metais buvo 38, 2007 metais – 52. Pirmosios gimnazijos pradėtos kurti dar 1994 m., o nuo 1998 m. įtvirtintas dešimtmečių steigimas.

1 pav. Mokyklų skaičiaus pokytis per 2005 – 2006 bei 2007 -2008 mokslo metus pagal tipus (%)
(Šaltinis – Statistikos departamentas)

Gimnazija turi atitikti Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytus akreditacijos kriterijus. Vadovaujantis švietimą reglamentuojančiais dokumentais, vidurinį išsilavinimą teiks tik gimnazijos. Kadangi gimnazija liks pagrindinis mokyklos tipas, teikiantis bendrąjį išsilavinimą, turi būti sudaroma galimybė visiems norintiems mokiniams mokytis gimnazijoje.

Savivaldybių švietimo darbuotojai pripažįsta, kad dažnai vilkinama priimti savivaldybių tarybų sprendimus dėl mokyklų tinklo pertvarkos. Mokiniai ir jų tėvai dažnai nežino, ar vaikai galės baigti ugdymo programą toje pačioje mokykloje. Mokytojai ir mokyklų vadovai nėra tikri dėl savo mokyklos ateities, nes mokyklų tinklo pertvarka vykdoma nesistemiškai.

Laiku neatlikus mokyklų tinklo pertvarkos, sunkiai įgyvendinamas ugdymo sąlygų gerinimas, didėja pertvarkos kaštai, socialinė įtampa [32].

1.3.2.Mokyklų atnaujinimas

Siekiant pagerinti ugdymo kokybę Lietuvos bendrojo lavinimo pagrindinėse mokyklose, įgyvendinama Mokyklų tobulinimo programa.

Vykdant Mokyklų tobulinimo programą mokyklų renovacijai buvo numatyti finansavimo šaltiniai: Pasaulio banko paskola, savivaldybių ir valstybės biudžetų lėšos.

Savivaldybės planuoja iki 2012 metų renovuoti 387 bendrojo lavinimo mokyklas. Iš viso šalyje iki 2012 metų būtų renovuotos 606, t. y. 53,9 proc. mokyklų. Daugiausia mokyklų (100 proc.) iki 2012 m. numato renovuoti Vilniaus miesto savivaldybė (iki 2006 m. renovuota tik 10,5 proc.) [32].

1.3.3.Bendrojo lavinimo kokybė

Siekiant užtikrinti bendrojo lavinimo mokyklų ugdymo kokybę, atliekamas vidaus ir išorės auditas. Vidaus auditas pradėtas vykdyti nuo 2002 m. Nuo 2004 m. visose bendrojo lavinimo mokyklose vidaus auditas yra privalomas.

2005 m. Švietimo ir mokslo ministerija (toliau – ŠMM) įsteigė Nacionalinę mokyklų vertinimo agentūrą, kuri vykdo bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės vertinimą (išorės auditą). 2007 m. patvirtintas Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės audito tvarkos aprašas [10].

Glaudesnis bendradarbiavimas tarp švietimo įstaigų duotų geresnius rezultatus. Daugėja pasirinkimų ir ugdymo planuose. Turinio individualizavime teigiama tai, kad galima tenkinti gabių vaikų ugdymo poreikius. Tai taip pat susiję su mokytojo kompetencija.

Neigiamas faktorius mokymo kokybei, kad mokyklose nuolat eksperimentuojama, t.y. dažnai keičiami reikalavimai mokymui. Pavyzdžiui, 2000 m. buvo įvestas profilinis mokymas. Jis buvo įgyvendinamas bendrojo lavinimo mokyklose nuo 11 klasės.

Pagal 2006 m. birželio mėnesį švietimo ir mokslo ministro patvirtintą vidurinio ugdymo programos aprašą buvo numatyta atsisakyti griežto profiliavimo.

Kaimo mokyklose mokytojai vienu metu dirba su kelių skirtingų klasių mokiniais. Mokytojai ir mokyklų vadovai pažymėjo, kad nėra ugdymo proceso tęstinumo, nevienodi reikalavimai ikimokyklinio ugdymo įstaigose – į mokyklą ateina nevienodai parengti vaikai.

2006 m. patvirtintas Mokinių mokymosi krūvių mažinimo priemonių 2006–2008 metų planas, kuriame krūvių problemą numatoma spręsti tobulinant ir parengiant ugdymo turinį reglamentuojančius dokumentus, geriau organizuojant ugdymo procesą ir mokyklų finansavimą,

keliant mokytojų, mokyklų vadovų, jų pavaduotojų kvalifikaciją, užtikrinant bendrojo lavinimo, profesinio mokymo ir aukštųjų mokyklų studijų programų suderinamumą, siekiant ugdymo kokybės gerinimo [10].

1.3.4. Bendrojo lavinimo finansavimas

Bendrojo lavinimo mokyklos finansuojamos iš įvairių šaltinių. Savivaldybių biudžetams 2007 m švietimo įstaigų renovavimui ir rekonstravimui vykdyti iš valstybės biudžeto skirta 13 991 tūkst. Lt.[12].

Lėšos mokyklų būklei gerinti taip pat skiriamos per ŠMM koordinuojamas programas: Mokinių aprūpinimo reikalinga literatūra, Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metų, Mokslo ir studijų institucijų renovavimo ir rekonstravimo 2007–2009 metų, Lietuvių kilmės užsieniečių studijoms paremti programos ir t.t.

Kiekvienais metais Ministerija dalinai finansuoja mokytojų perkvalifikavimą ar papildomos kvalifikacijos įgijimą. Ūkio lėšas mokykloms skiria mokyklos steigėjas savo nustatyta tvarka.

Nuo 2002 m. pradėtas taikyti bendrojo lavinimo mokyklų finansavimo metodikos principas „pinigai paskui mokinį“. Kasmet ne tik daugėjo lėšų, skiriamų mokinio krepšeliui, bet keitėsi ir pati mokinio krepšelio struktūra. Nuo 2005 m. mokinio krepšelyje buvo numatytos lėšos savivaldybių pedagoginėms psichologinėms tarnyboms, nuo 2006 m. – mokinių pažintinei veiklai, o nuo 2007 m. – mokinių konsultavimui renkantis profesiją.

Savivaldybės skiria lėšas mokyklos aplinkai (pastatų eksploatavimo išlaidos, techninių darbuotojų darbo užmokestis, prekės ir kt.). Valstybės ir savivaldybių skiriamų lėšų mokykloms nepakanka.

Mokinių ir mokytojų skaičiaus santykis Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose, palyginti su Europos valstybėmis, yra pats mažiausias. Atskirose savivaldybėse mokinių ir mokytojų skaičiaus santykio netolygumai rodo, kad būtina vykdyti mokyklų tinklo pertvarką, siekiant racionaliai naudoti švietimui skiriamus finansinius išteklius. Lėšų panaudojimo efektyvumas tiesiogiai susijęs su švietimo įstaigų tinklo optimizavimu [12].

1.3.5.Švietimo sistemos reformos vykdymo koordinavimas

Švietimo sistemos uždavinių vykdymo pagrindiniai koordinatoriai ir vykdytojai: ŠMM, kitos ministerijos, apskritys, savivaldybės, švietimo įstaigos. Valstybinės švietimo politikos koordinatorių ir vykdytojų pagrindiniai įgaliojimai:

Švietimo ir mokslo ministerija:

- formuoja ir vykdo valstybinę švietimo politiką;
- atsako už švietimo kokybę;
- rengia strateginius švietimo planus, metines švietimo veiklos programas;
- koordinuoja apskričių viršininkų ir savivaldybių administracijų švietimo padalinių veiklą;
- įgyvendina valstybės švietimo politiką, teikia Vyriausybei tvirtinti bendruosius jų nuostatus.

Apskrities viršininko administracija:

- vykdo valstybinę švietimo politiką apskrityje, tvirtina apskrities švietimo strateginį planą, metines švietimo veiklos programas;
- analizuoja bendrąją švietimo būklę apskrityje, prižiūri švietimo teikėjų veiklą;
- švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka teikia informaciją ministerijai apie švietimo būklę apskrityje.

Savivaldybės institucijos:

- vykdo valstybinę švietimo politiką savivaldybėje, tvirtina savivaldybės strateginį švietimo planą, metines švietimo veiklos programas;
- analizuoja švietimo būklę, užtikrina valstybinės švietimo politikos vykdymą;
- švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka teikia informaciją ministerijai, valstybinės švietimo priežiūros institucijoms ir visuomenei apie švietimo būklę savivaldybėje.

Dabartiniame švietimo reformos etape buvo iškeltas tikslas laipsniškai įdiegti strateginį planavimą; įgyvendinti „pinigai paskui mokinį“ principą priešmokyklinio ugdymo įstaigose, bendrojo lavinimo, specialiojo ugdymo ir profesinio mokymo sistemose; padidinti savivaldybės atsakomybę už valstybinės švietimo politikos vykdymą savivaldybės teritorijoje, rūpinantis švietimo paslaugų prieinamumu kiekvienam gyventojui, kuriant teikėjų tinklą, organizuojant mokinių vežimą ir kt. [10].

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu Švietimo ir mokslo ministerija yra įpareigota ne tik įgyvendinti valstybinę švietimo politiką, bet ir ją formuoti. Tačiau savivaldybės atsakomybė nuo to neturėtų sumažėti.

Švietimo įstatyme apibrėžiama: „Savivaldybės privalo turėti pakankamą pradinio, pagrindinio, vidurinio ir neformaliojo švietimo programų teikėjų tinklą bei pagalbą mokiniui, mokytojui ir mokyklai teikiančių įstaigų tinklą Savivaldybės institucijos yra atsakingos už valstybinės švietimo politikos vykdymą savivaldybėje, tvirtina savivaldybės strateginį švietimo planą ir metines švietimo veiklos programas, analizuoja švietimo būklę, užtikrina valstybinės švietimo politikos vykdymą ir Švietimo ir mokslo ministerijai teikia informaciją apie švietimo būklę savivaldybėje [19].

ŠMM teikia metodinę pagalbą savivaldybėms, bet daugeliu atvejų to nepakanka, nes mokyklų tinklo pertvarka savivaldybėse vyksta vangiai, lieka daug neišspręstų problemų: mokymo sąlygų gerinimas, mokytojų atlyginimai, lėšų panaudojimo efektyvumas, mokytojų kvalifikacija, pedagogų trūkumas regionuose ir kt. [25].

To pasakoje Švietimo ir mokslo ministerija turi glaudžiau bendradarbiauti su savivaldybėmis ir ieškoti strateginių sprendimų susidariusioms problemoms spręsti.

1.4. Mokytojų dalykinė ir profesinė kompetencija

Lietuvai atgavus nepriklausomybę buvo pradėta modeliuoti nauja švietimo sistemos sandara – struktūra, formos, turinys, metodai, vertybinės orientacijos.

Dabartinė Lietuvos švietimo sistema apima formalųjį (pradinis, pagrindinis, vidurinis, profesinis, aukštesnysis ir aukštasis) ir neformalųjį (ikimokyklinis, priešmokyklinis, kitas neformalus vaikų bei suaugusiųjų ugdymą, savišvietą (galimybių sudarymo asmeniui savarankiškai mokytis supančioje informacinėje erdvėje ir iš kitų perimama gyvenimo patirtimi), pagalbą mokiniui (informacinė, psichologinė, socialinė pedagoginė, specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba bei sveikatos priežiūra mokykloje), pagalbą mokytojui ir mokyklai (informacinė, konsultacinė, kvalifikacijos tobulinimo ir kita pagalba) [19].

Švietimo sistemą koordinuoja Švietimo ir mokslo ministerija, kitos ministerijos, apskritys, savivaldybės. Švietimo politika įgyvendinama per mokymo, ugdymo ir kitas švietimo įstaigas.

Pradinio ugdymo programą teikia mokyklos-darželiai, pradinės ir kitos mokyklos. Pagrindinio ugdymo programą arba jos dalį vykdo gimnazijos, vidurinės, pagrindinės, jaunimo, profesinės ir kitos mokyklos. Dvejų metų vidurinio ugdymo programą suteikia gimnazijos, vidurinės, profesinės ir kitos mokyklos.

Formaliojo profesinio mokymo programas vykdo profesinės mokyklos, gimnazijos ar švietimo institucijos turinčios licenciją mokyti pagal šias programas. Aukštesniųjų studijų programas vykdo aukštesniosios mokyklos ir kitos mokyklos, turinčios licenciją mokyti pagal šias programas [10].

Aukštojo mokslo studijų programas teikia aukštosios mokyklos – universitetai ir kolegijos.

Vienerių metų priešmokyklinio ugdymo programą įgyvendina darželiai, pradinės ir kitos mokyklos, laisvasis mokytojas ar kitas švietimo teikėjas. Ikimokyklinis ugdymas vyksta šeimoje, o tėvams (globėjams) pageidaujant ikimokyklinio ugdymo programą vykdo lopšeliai, lopšeliai darželiai, darželiai, mokyklos-darželiai ir kitos mokyklos, laisvasis mokytojas ar kitas švietimo teikėjas. Neformaliojo vaikų švietimo programas vykdo muzikos, dailės, meno, sporto, kitos mokyklos, laisvieji mokytojai ir kiti švietimo teikėjai.

Neformalųjį suaugusiųjų švietimą vykdo suaugusiųjų mokymo centrai, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo institucijos ir pan.

Informacinę pagalbą valstybės, apskrities, savivaldybės, mokyklos lygiais teikia švietimo, kultūros, mokslo ir kitos įstaigos bei asmenys. Psichologinę pagalbą teikia, psichologinių problemų prevenciją vykdo psichologinių, pedagoginių psichologinių tarnybų, mokyklų psichologai.

Mokykla, teikdama mokiniui socialinę pedagoginę pagalbą, bendradarbiauja su socialinę pagalbą teikiančiomis tarnybomis, sveikatos priežiūros ir teisėtvarkos institucijomis, konsultuoja mokinio tėvus (globėjus, rūpintojus) ir mokytojus. Specialiąją pedagoginę pagalbą asmeniui iki 21 metų amžiaus teikia pedagoginių psichologinių tarnybų, mokyklų specialieji pedagogai [19].

Sveikatos priežiūrą mokykloje vykdo visuomenės sveikatos priežiūros specialistas. Konsultacinę pagalbą mokytojams teikia psichologinės, specialiosios pedagoginės, specialiosios, socialinės pedagoginės pagalbos teikėjai, mokytojai konsultantai ir kiti asmenys. Švietimo ir mokslo ministerija (toliau – ŠMM) formuoja mokytojų kvalifikacijos tobulinimo institucijų tinklą, užtikrina valstybinių kvalifikacijos tobulinimo programų vykdymą.

Sisteminės švietimo reformos vykdymui šalies biudžeto formavimo politika nebuvo palanki – nors nacionalinės išlaidos švietimui pinigine išraiška kasmet didėjo [8].

Problemos švietimo sistemos pertvarkoje išlieka aktualios, tai patvirtina ir spaudoje skelbiami straipsniai ir iš visuomenės kylantis nepasitenkinimas mokslo ir studijų kokybe, mokytojų ir dėstytojų nepasitenkinimas darbo užmokesčiu, profesijos prestižu ir dideliu biurokratinio darbo krūviu, bloga švietimo įstaigų materialine baze, nepakankamu aprūpinimu mokymo ir studijų priemonėmis.

Švietimo sistemoje dalyvauja beveik visi visuomenės nariai, todėl jie yra suinteresuoti, kad švietimo sistemos reforma būtų vykdoma rezultatyviai ir efektyviai, visuomenė būtų informuota apie reformos eigą, socialinį ir ekonominį efektą, kaštus, terminus.

1.4.1.Specialistai

2005-2006 m. m. Vilniaus bendrojo lavinimo mokyklose bendras pedagogų skaičius buvo 5948, nepagrindinėse pareigose 475.

2005-2006 m. m. privalomuosius mokomuosius dalykus dėstė 5357 mokytojai, iš jų:

- a) 5168 - specialistai;
- b) 189 - ne specialistai.

Tai sudaro 97,5% specialistų ir 2,5% ne specialistų.

2004–2005 m. m. privalomus mokomuosius dalykus dėstė 7199 mokytojai, iš jų:

- a) 6641 specialistai;
- b) 558 ne specialistai .

Tai sudaro 91,3% specialistų ir 8,7% ne specialistų [12].

1.4.2.Kvalifikacija

Mokytojo kvalifikacija – vienas svarbiausių ugdymo veiksnių.

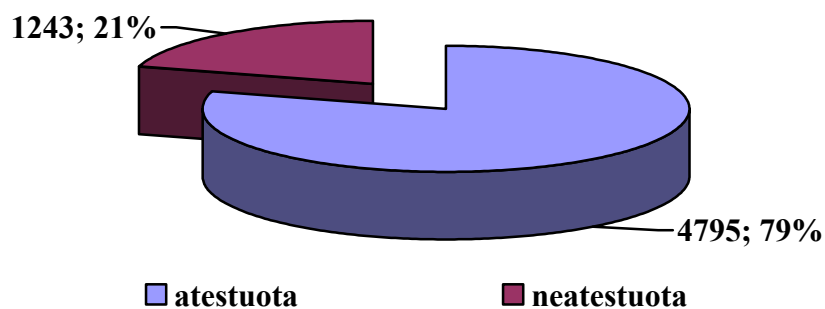
2004 m. gruodžio mėnesį Vilniaus miesto mokyklose dirbo 6322 mokytojai, einantys pagrindines pareigas. Pedagoginį išsilavinimą turėjo 93,6 proc. mokytojų [12].

Iš jų atestuota – 8491 (75,5 proc.):

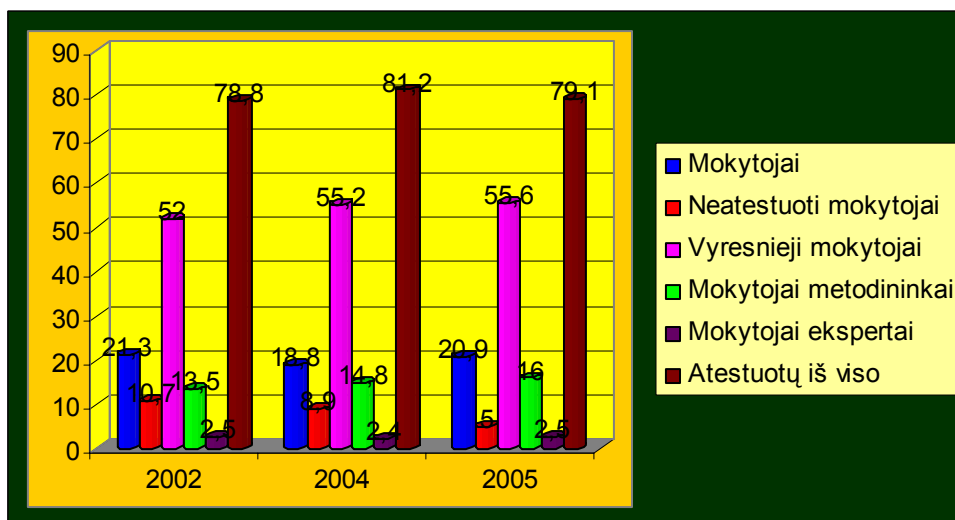
- a) mokytojo kvalifikacinę kategoriją įgiję 747 (7,8 proc.) ;
- b) vyresniojo mokytojo – 5142 (53,8 proc.) ;
- c) mokytojo metodininko – 1034 (10,8 proc.) ;
- d) mokytojo eksperto – 298 (3,1 proc.).

2005-2006 m. m. iš pagrindinėse pareigose dirbančių 5948 mokytojų mokyklose dirba 4705 atestuoti mokytojai:

- a) iš jų 299 mokytojai ;
- b) 3305 vyresnieji mokytojai ;
- c) 954 metodininkai ;
- d) 147 ekspertai. (žr. 4 pav.)

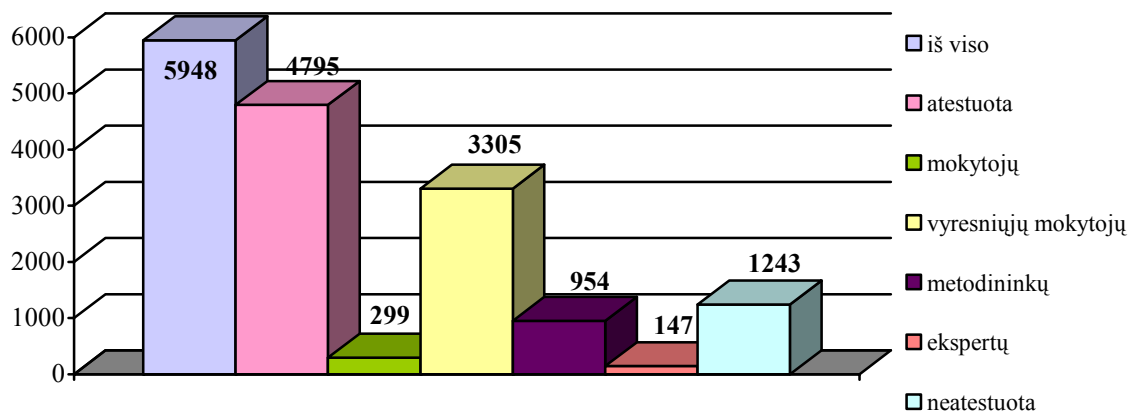

2 pav. Atestuotų ir neatestuotų mokytojų santykis (%)
(Šaltinis – Vilniaus miesto savivaldybė) [12]

3 pav. Atestuotų ir neatestuotų mokytojų santykis
(Šaltinis – Vilniaus miesto savivaldybė) [12]

Išnagrinėjus 3 paskutinių metų statistiką nustatyta, kad miesto mokytojai vidutiniškai kvalifikaciją kelia 3,52 dienas per metus. Mažiausiai kvalifikaciją kėlusios mokyklos vidurkis yra 0,03 dienos per metus, daugiausia – 21,97 dienos per metus. Vidutiniškai per trejus metus kvalifikacijos nėra kėlę 1900 mokytojų, tai sudaro 28,68 proc. visų dirbančių pedagogų.

4 pav. Mokytojų pasiskirstymas pagal kvalifikacines kategorijas
(Šaltinis – Vilniaus miesto savivaldybė) [12]

1.4.3. Mokytojų amžius ir stažas

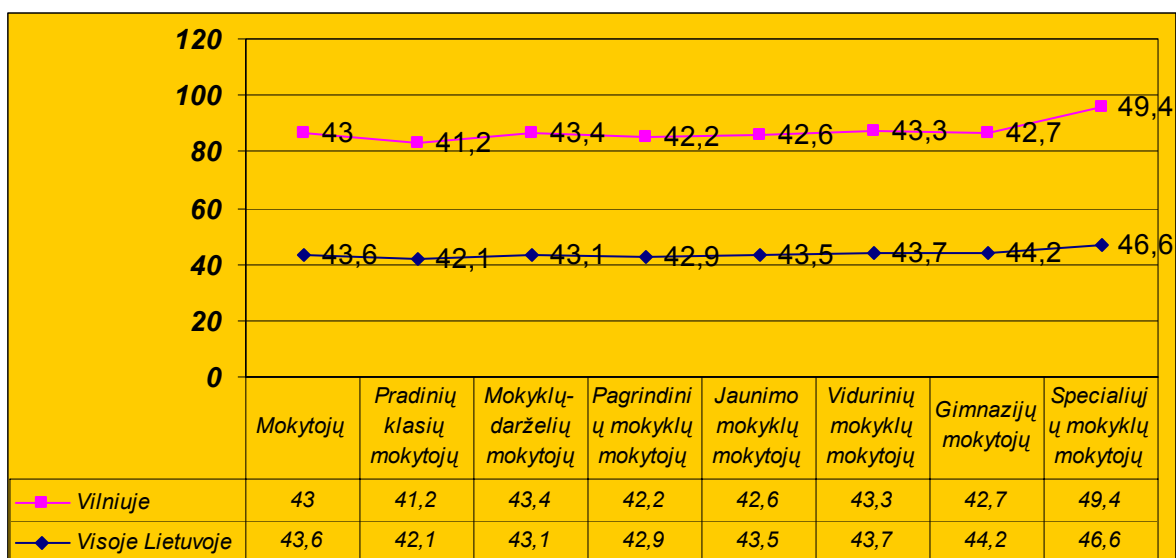
2005-2006 m. m. pagrindinėse pareigose dirba 5948 pedagogai, iš jų 441 pensininkas (7,4 proc.). (žr. 2 pav.) 2004-2005 m. m. pagrindinėse pareigose dirbo 5965 mokytojai, iš kurių 439 – pensininkai (7,36 proc.). Jie vedė 7458 pamokų, tai sudaro 414,3 pedagoginės normos.

Vidutinis mokytojo pensininko krūvis 2004-2005 m. m. 16,99 valandos per savaitę.

2004-2005 m. m. daugiausia mokytojų pensininkų dėstė kūno kultūrą (74), 2005-2006 m. m. – (21), pradinį mokymą (54), (2005-2006 m. m. – 66) matematiką (52), (2005-2006 m. m. – 46), lietuvių kalbą (43), (2005-2006 m. m. – 31), anglų kalbą (33), (2005-2006 m. m. – 35), technologijas (25), (2005-2006 m. m. – 18), fiziką (22), (2005-2006 m. m. – 21),

Išvada: jeigu dabar dirbantys netoli pensinio amžiaus visi mokytojai dirbs ir ateityje, planuojama, kad 2007-2008 m. m. bus 735 mokytojai pensininkai. (žr. 6 pav.). Valstybės ir savivaldybės įsteigtose bendrojo lavinimo mokyklose pagrindines pareigas einančių mokytojų 50 metų ir vyresnių Lietuvoje bendrai paėmus yra 30 proc.[12].

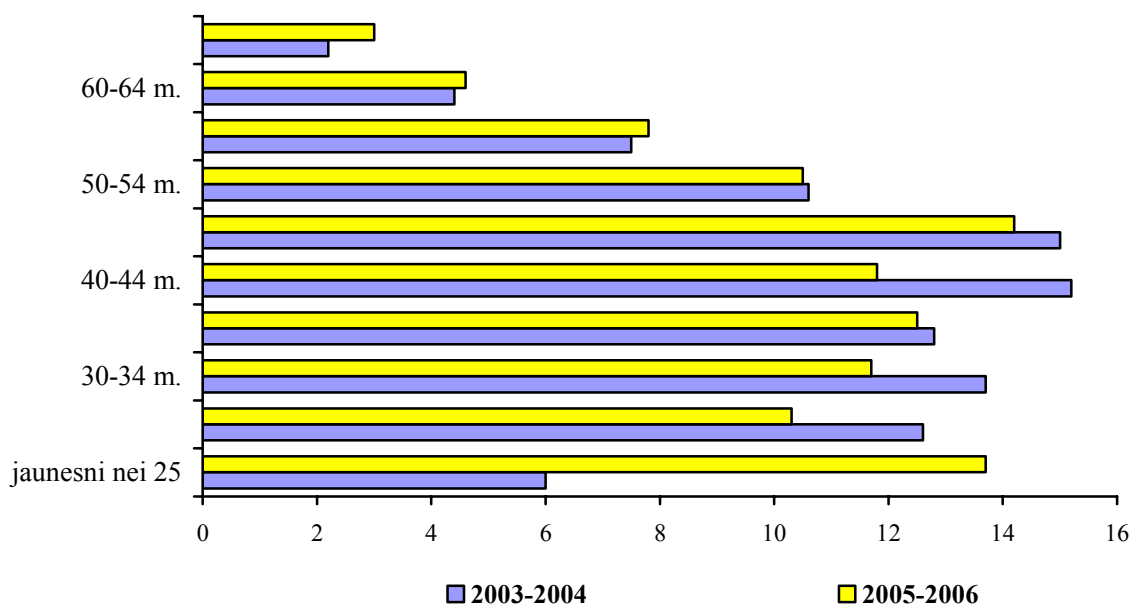
Vilniaus miesto savivaldybėje taip pat 30 proc. Valstybės ir savivaldybės įsteigtose bendrojo lavinimo mokyklose bendrai paėmus ir Vilniaus miesto savivaldybės pagrindines pareigas einančių mokytojų amžiaus vidurkis yra panašus.

5 pav. Mokytojų amžiaus vidurkis

(Šaltinis – Vilniaus miesto savivaldybė) [12]

Analizuojant mokytojų amžių ir įvairaus amžiaus mokytojų grupių dydį, galima prognozuoti jaunų mokytojų skaičiaus poreikį ateityje. 2004-2005 m. m. didžiausia jauniausių (iki 29 m.) mokytojų grupės šalyje dalis buvo Vilniuje. 2005-2006 m. m. Vilniaus mokyklose padidėjo mokytojų iki 25 metų amžiaus grupė.

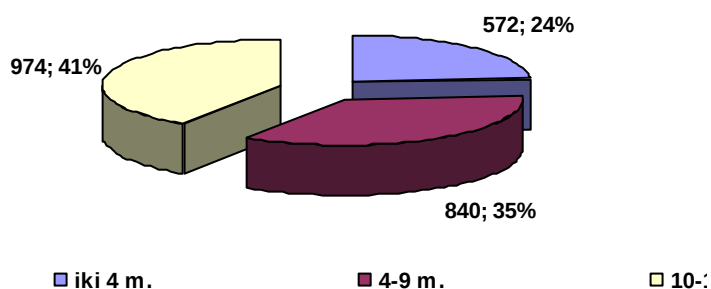

6 pav. Mokytojų pasiskirstymo pagal amžių palyginimas
(Šaltinis – Vilniaus miesto savivaldybė) [12]

Vilniaus bendrojo lavinimo mokyklų tinkle dirbančių 2005-2006 m. m.:

- pagrindinėse pareigose pedagogų skaičius - 5948,
- nepagrindinėse pareigose 475.

Privalomuosius mokomuosius dalykus dėstė 5357 mokytojai. Jų pasiskirstymas pagal darbo stažą (žr. 7 pav.).

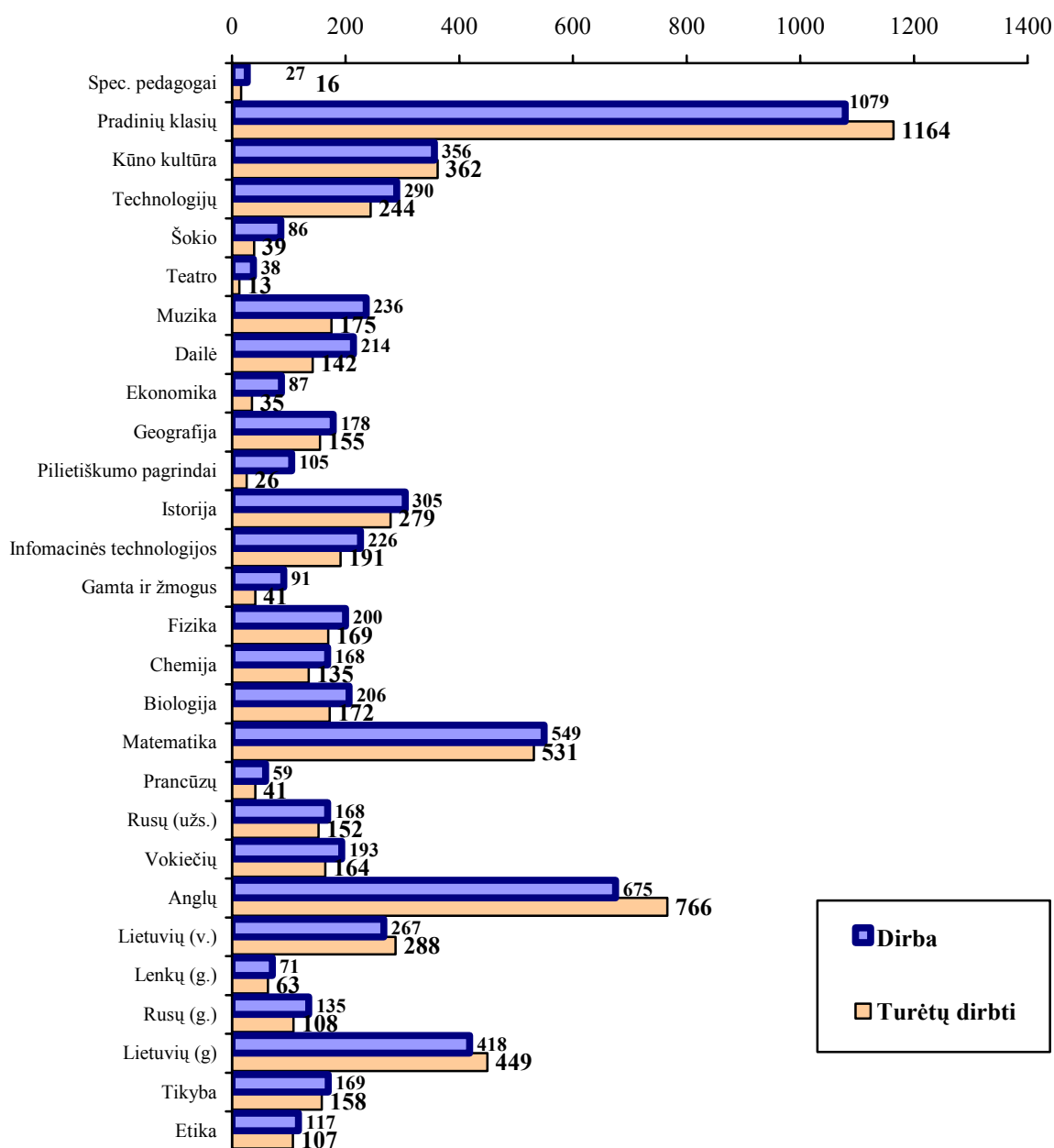
7 pav. Atestuotų ir neatestuotų mokytojų santykis
(Šaltinis – Vilniaus miesto savivaldybė) [12]

1.5. Mokinių ir mokytojų santykis ir reikšmė.

Mokytojų ir mokinių skaičiaus santykis yra vienas rodiklių, kurį didinant mažinamos išlaidos darbo užmokesčiui.

2004–2005 m. m. mieste buvo patvirtinta 8516,1 pedagogo etato. Užimta tik 84,5 proc. etatų. Vienam dirbančiam mokytojui 2004-2005 m. m. vidutiniškai teko 12,3 mokinio.

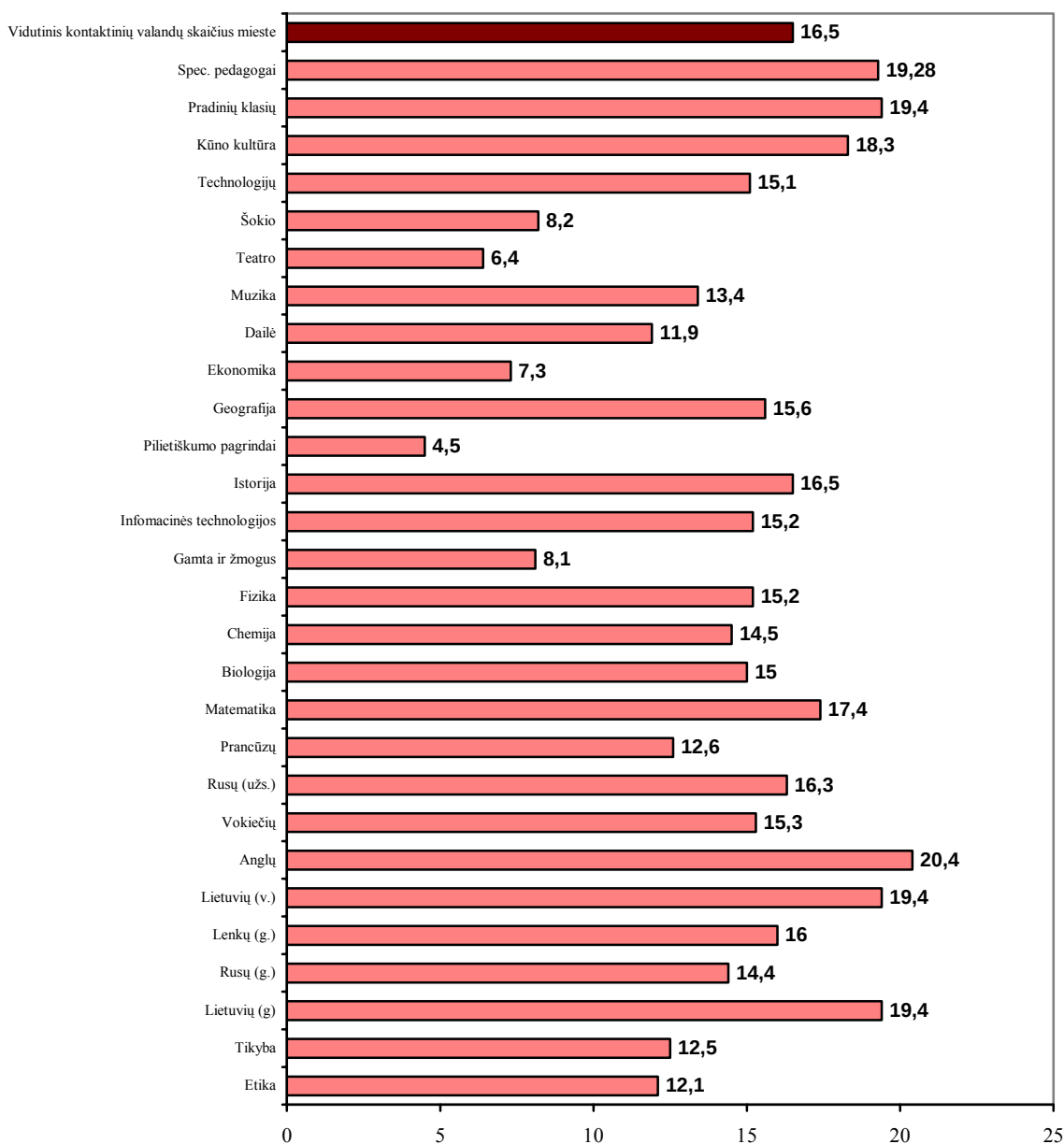
2005-2006 m. m. savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklose yra 6012,4 pedagoginių valandų normų. Šiais mokslo metais dirba 574 pedagogais daugiau negu yra pedagoginių valandų normų (norma 18 kontaktinių valandų). (žr. 8 pav.)

8 pav. Dirbančių ir turinčių dirbti mokytojų skaičiaus ir pedagogo etatų palyginimas
(Šaltinis – Vilniaus miesto savivaldybė) [12]

Tokius skaičius paaiškina 16,5 vidutinis pamokos skaičius, tenkantis vienam vidutiniam mokytojui. Didžiausių pagal atskirus dalykus vidutinį pamokų skaičių turi anglų kalbos (20,4), lietuvių gimtosios kalbos (19,4), lietuvių valstybinės (19,4), pradinių klasių (19,4), (18,3) mokytojai, o

mažiausią pilietiškumo pagrindų (4,5), ekonomikos (7,3), teatro (6,4), šokio (8,2) ir gamtos ir žmogaus dalyko mokytojai. (žr. 9 pav.)

9 pav. 2005-2006 m. m. atskirų dalykų mokytojams tenkantis vidutinis kontaktinių (savaitės) pamokų skaičius.
(Šaltinis – Vilniaus miesto savivaldybė) [12]

Didelę reikšmę užtikrinant proceso kokybę turi mokinių ir mokytojų skaičiaus santykis. Didelę reikšmę užtikrinant proceso kokybę turi mokinių ir mokytojų skaičiaus santykis.

Vidutinis mokyklose besimokančių mokinių klasėje skaičius yra labai skirtingas (žr. 1 lentelę.).

1 Lentelė. 2005-2006 m. m. mokinių skaičiaus vidurkis Vilniaus miesto savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklose pagal tipus (be specialiojo ugdymo, suaugusiųjų ir pan.)
(Šaltinis – Vilniaus miesto savivaldybė) [12]

<i>Koncentrai</i>	<i>Mokinių skaičius</i>			
	<i>Pradinio ugdymo</i>	<i>Pagrindinio ugdymo</i>		<i>Vidurinio ugdymo</i>
	<i>1 – 4 klasės</i>	<i>5 – 8 klasės</i>	<i>9 – 10 klasės</i>	<i>11 – 12 klasės</i>
Gimnazijos	23,9	27,2	27,7	26,3
Vidurinės mokyklos	21,4	25,5	25,3	25,2
Pagrindinės mokyklos	20,4	24,6	21,3	-
Pradinės mokyklos, mokyklos-darželiai	22,8	-	-	-
Vidurkis	22,1	25,8	24,8	25,8

Peržvelgus duomenis matyti, kad tarp pradinio ugdymo 1 – 4 klasių skirtingų koncentrų vidurkis yra apie 22,1 mokinio, kuris yra pakankamas, kad būtų pasiekta optimali ugdymo kokybė dėstomose klasėse. Skirtingai 5 – 8 klasių vidurkis yra 25,8 mokinio, kai 9 – 10 klasėse jis truputėlį sumažėja iki 24,8 mokinio, kas yra būdinga šio tipo skirtingų koncentrų klasėse. Tačiau Vidurinio ugdymo skirtingų koncentrų 11 – 12 klasėse yra vidutiniškai 25,8 mokinio, kadangi vyrauja tendencija mažinti vyresnių klasių skaičių, dėl skiriamų lėšų optimizavimo todėl ir padidėja vidutinis mokinių skaičius klasėse. (žr. 1 lentelę.)

2. BENDROJO LAVINIMO MOKYKLŲ TINKLAI ĮGYVENDINAMOS ŠVIETIMO REFORMOS IR KAITOS KONTEKSTE

Pertvarkant mokyklų tinklą susiduriama su įvairiomis problemomis: istoriškai susiklosčiusio švietimo įstaigų tinklo nelankstumu; labai netolygiu gyventojų tankumu ir demografinių tendencijų įvairove; sociokultūriniais ir ekonominiais regionų skirtumais; neefektyviu ar nepakankamu švietimo finansavimu; galimu mokytojų nedarbo padidėjimu; vietos bendruomenių nenoru prarasti kultūros židinį, kurio vaidmenį atlieka mokykla. Todėl ne visada pavyksta padaryti optimaliausių, švietimo kokybės tinklo pertvarkos sprendimus.

Kuriant lanksčią, gebančią atsinaujinti, atliepančią šalies visuomenės ir pasaulio raidos poreikius švietimo sistemoje, turime įvertinti savo šalies švietimo sistemos istorinę raidą bei pasiremti Europos švietimo patirtimi.

Vilniaus bei kitų miesto bendrojo lavinimo mokyklų reforma ir kaita vykdoma pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus, kuriuose numatoma, kad Savivaldybė, atsižvelgdama į miesto gyventojų poreikius, rūpinasi pakankamu bendrojo lavinimo mokyklų tinklu.

Vilniaus miesto taryba 2005 m. gruodžio 21 d. patvirtino Vilniaus miesto savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklų tinklo pertvarkos 2005–2012 metų bendrąjį planą, pagal kurį numatyta Vilniaus miesto bendrojo lavinimo mokyklų tipų kaita iki 2012 [32].

2.1. Bendrojo lavinimo mokyklų raida

Vilniaus miesto savivaldybės parengtas pertvarkos planas buvo diskusijų objektu įvairių bendruomenių grupių, kurių dalis nepritarė minėtam planui, nes nesutinka su vidurinės mokyklos naikinimu, yra nepatenkinti pagrindinės mokyklos ugdymo programos 9-10 klasėmis ir 1-2 gimnazijų klasėmis. Dėl šių klausimų vieningos nuomonės neturi miesto bei šalies politikai, švietimo specialistai, todėl galima teigti, kad darbo tema yra aktuali.

Bendrojo lavinimo mokyklų raida Lietuvoje yra nevienalytė. Iki naujųjų laikų švietimą reguliavo ir didelę įtaką darė bažnyčia. Vėliau, esant visuotiniam pasaulėjimui, žmonės nepasitenkino bažnyčios mokymu, besikeičiančios gyvenimo tradicijos išstūmė bažnytines mokyklas, pradėjo kurtis pasaulietinės ugdymo įstaigos. Mokyklos privalomas lankymas priklausė nuo konkrečiame amžiaus laikotarpyje šalies finansinių galimybių, o tai įtakojo mokyklos tipų ir struktūros kaitą [16].

Iš esmės mokyklų struktūra priklausė ne tik nuo finansinių galimybių, bet ir nuo šalies politinių ir socialinių galimybių, išskyrus Lietuviškų tradicijų ir papročių mokyklos struktūrą ir tipus formavo ir didelę įtaką darė Vakarų Europos ir Rusijos tradicijos.

Institucinio Lietuvos švietimo kūrimosi pradžia laikytinas XIV amžius. Viduramžių Lietuvoje, kaip ir visoje Europoje, švietimas priklausė nuo Bažnyčios. XV a. laikytinas mokyklų tinklo užuomazgų Lietuvoje šimtmečiu. Vilniaus katedros mokykla minima 1397 m. Tuo metu mokykla buvo parapijinė pradinė, dar kitaip vadinama I pakopos.

XVI a. Lietuvoje didėjo poreikis rašto kultūrai, todėl mokyklos kaip standartizuotos, universalios institucijos reikšmė pastebimai kilo. Nuo XVI a. vidurio Lietuvoje kūrėsi pilna institucinio švietimo sistema, ji sparčiai plėtėsi Vilniaus vyskupystėje, be Vilniaus miesto, veikė 30 mokyklų [16].

Būdingas bruožas tas, kad vidurinės pakopos mokyklų - kolegijų sklaida buvo ne centralizuota, o išsimėčiusi, todėl daugeliui pasiekama.

Lietuvoje pirmoji vidurinė mokykla (kolegija) įsteigta 1539 metais, kuriai vadovavo Abraomas Kulvietis. 1542 metai ši mokykla uždrausta ir uždaryta. 1570 m. Vilniuje buvo mokoma pagal visuotinai nustatyta Europos jėzuitų kolegijų mokymo modelį.

Pilna švietimo sistema Lietuvoje pradėjo veikti nuo 1579 metų, kai karaliaus Stepono Batoro aktu Vilniaus jėzuitų kolegija perorganizuota į akademiją. XIIIa. Popiežius Grigalius suteikė visas Europos universitetų privilegijas ir teises.

1649 m. Kristupas Radvila Kėdainiuose įkūrė gimnaziją vietoj veikusios reformatų kolegijos, kurią turėjo lankyti 9-15 metų vaikai. Tačiau baigiantis XVII a. reformatų mokyklos silpo, o daugiau galių įgijo jėzuitų mokyklos ir mokymo būdai.

1773 m. spalio 14 d. įkurta Lenkijos Karalystės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Edukacinė komisija, kuri ėmėsi vykdyti valstybės mąsto švietimo reformą.

Švietimo reformą reikėjo vykdyti, kadangi ji nebetenkino visuomenės poreikių, neatitiko pasaulio švietimo raidos tendencijų. Tuo laikotarpiu Romoje buvo įkurtas Pijorų ordinų pedagoginė sistema, kuri buvo orientuota į gimtąją kalbą, krašto teisę ir santvarką, matematiką, istoriją bei praktiškus dalykus.

Pijorų idėjos paplito Lietuvoje. XVIII a. LDK teritorijoje buvo 11 žinomų Pijorų kolegijų. 1773 m. popiežiaus Klemenso XIV bule Jėzuitų ordino veikla buvo sustabdyta.

J. Chrepavičius ir Vilniaus vyskupas I. J. Masalskis pasiūlė Seimui įkurti specialią jam pavaldžią švietimo komisiją, kurios paskirtis – perimti švietimą iš Bažnyčios ir jį reformuoti.

Reformos tikslas – visuotinis ir privalomas visų luomų mokymas. 1777 m. LDK veikė 330 parapinių mokyklų. 1795 m., po III Lenkijos ir Lietuvos valstybės padalijimo, dalis Lietuvos atiteko Rusijai.

Tuo metu kiekvienai gubernijai nustatytas mokyklų skaičius – po 1 šešių klasių (7 metų) gimnaziją ir triklasę (6 metų) apskrities mokyklą [16].

Po 1863 m. sukilimo uždarytos parapiinės mokyklos, vienuolynai. Priešinantis rusifikacijai buvo kuriamas slaptųjų (daraktorinių) lietuviškų mokyklų tinklas, veikęs 40 metų. Neinstitucinis švietimas tapo stiprus dėl pilietinio jausmo, kovojant su carizmo represijomis. 1865 m. carinei valdžiai įteiktas vyskupo M. Valančiaus lietuviškos vidurinės mokyklos projektas, kuris buvo atmestas.

1915 – 1918 m. vokiečių okupacijos metu buvo paskelbtas „Pagrindinės gairės mokyklos reikalams gaivinti“. 1915 metais įsteigta pirmoji lietuviška gimnazija, kuriai vadovavo žinomas visuomenės veikėjas Mykolas Biržiška.

Tuo laikotarpiu veikė pradinė, vidurinė, aukštesnioji mokykla. 1917 m. mokyklos reikalais rūpinosi Lietuvos valstybės tarybos Švietimo komisija. 1918 metais Nepriklausomojo Lietuvoje įkurta Švietimo ir mokslo ministerija, kuriai vadovavo ministras Jonas Yčas.

1918 – 1940 metais buvo sukurta tautinė Lietuvos mokyklų sistema, kurios struktūra buvo 4 (metų mažoji pradinė mokykla) + 4 (metų vidurinė mokykla – progimnazija) + 3 (metų didžioji – gimnazija – aukštesnioji vidurinė mokykla).

1918 – 1940 m. buvo sunkus ekonominis laikotarpis ir nors buvo siūloma įteisinti privalomą šešerių metų pradinį išsilavinimą, tai buvo padaryta ne iškart būtent dėl lėšų stokos. 1919 metais Kaune Pradžios mokslo departamentas nutarė organizuoti dvejų koncentrų pradžios mokyklą. Žemesnysis – keturių metų (privalomas), aukštesnysis – dvejų metų (neprivalomas, bet prieinamas visiems) [16].

Gerėjant Nepriklausomos Lietuvos ekonominėms sąlygoms ilgėjo privalomo mokymosi trukmė, kito pradinės mokyklos trukmė, visiems buvo prieinamas vidurinis išsilavinimas. 1922 m. Seime priimtas Pradžios mokyklos įstatymas, kur nustatytas ketverių metų privalomas lankymas visiems 7 – 14 metų vaikams.

Pirmojo Sovietų okupacijos metu pradinė mokykla vėl tapo keturmetė, o vėliau mokslas buvo tęsiamas šešiametėje gimnazijoje.

Nacių okupacijos laikais, 1941 metais, klasės pervadintos skyriais. 1941 – 1942 metų laikotarpiu pereita prie penkių skyrių pradinės mokyklos. Tuo laiku veikė 5 skyrių pradinė mokykla. 1942–1943 metais planuota septynių skyrių pradžios mokykla, dvejų laipsnių I-V ir VI-VII. 1942 metais pradžios mokykla tapo privaloma I-V skyrių, o progimnazijoje mokslas prailgintas vieneriais metais.

Nuo 1943 metų tampa privalomas septynerių metų pradinės mokyklos lankymas. Tais pačiais metais gimnazijos ir progimnazijos pertvarkomos į vidurines mokyklas, kurios buvo dvejų pakopų: aukštesniosios ir žemesniosios.

2.2. Bendrojo lavinimo mokyklų kaita

Grįžus Sovietiniai valdžiai į Lietuvą iš pradžių privalomas buvo pradinis šešerių metų išsilavinimas, vėliau kylant ekonomikai, pereita prie devynmetės privalomos žemesniosios vidurinės mokyklos lankymo (4+5+2), vidurinė arba profesinė pakopa buvo privaloma. Sovietmečiu visos mokyklos – valstybinės: valstybės išlaikomos.

1959 m. SSKP XX suvažiavime nuspręsta kurti „ateities mokyklą“ – internatinę mokyklą. 1956 Lietuvoje įsteigtos 3 internatinės mokyklos, o 1963 m. jų buvo 47. Nuo 1966 m. pradėtas įgyvendinti visuotinis vidurinis mokymas. Įvedant privalomą mokymą šalyje buvo pastatyta daug ugdymo įstaigų, plėtėsi profesinių mokyklų tinklas [16].

1991 metais Seime svarstant Švietimo įstatymą, buvo siūloma įteisinti keturių metų pradinę mokyklą, 6 metų privalomą žemesnę vidurinę (pagrindinę) mokyklą, dvejų metų aukštesnę vidurinę mokyklą arba profesinę mokyklą. Privalomo mokslo trukmė siūloma iki 16 metų.

Pirmoji ugdymo įstaigų reforma, vykusį pirmąjį Lietuvos nepriklausomybės dešimtmetį, pažymima naujų tipų mokyklų atsiradimu.

2000-2001 m.m. veikė 24 jaunimo mokyklos, skirtos mažiau motyvuotiems mokiniams, taip pat atsiradė 79 gimnazijos, siekiant paneigti suvienodinto švietimo principą. 1999 m. pereita prie pagrindinio dešimtmečio mokymo.

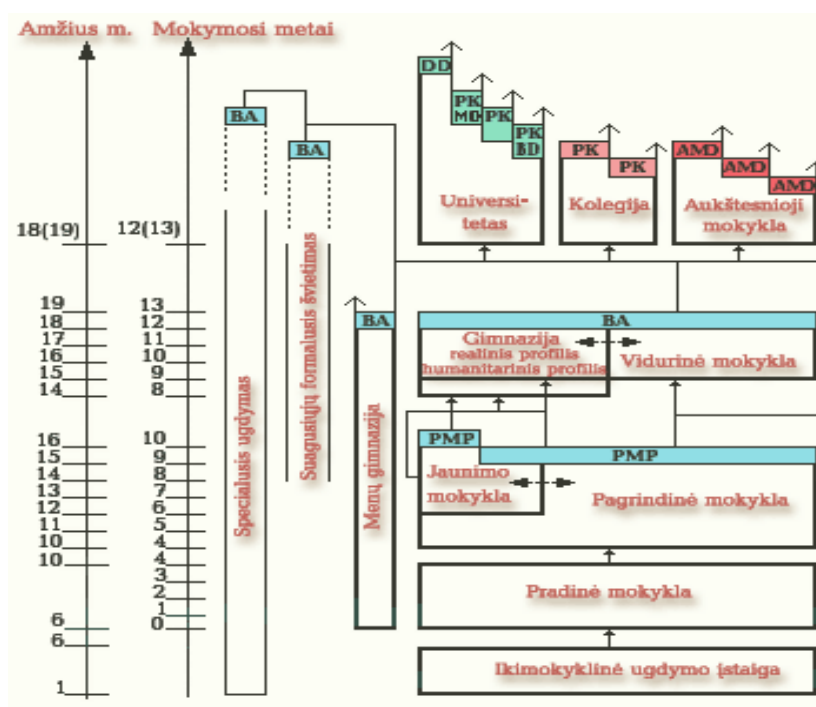
2003 metais priėmus naują Švietimo įstatymo redakciją, kuri įsigaliojo nuo 2003 m. birželio 28 d., numatytas nuo šešerių metų privalomas priešmokyklinis ugdymas, nuo septynerių metų privalomas keturių metų trukmės pradinis išsilavinimas, privalomas iki 16 metų pagrindinis išsilavinimas, prieinamas dvejų metų vidurinis arba 2–4 metų profesinis išsilavinimas.

Numatyta ir mokyklų struktūros kaita. Poįstatyminiais teisės aktais numatyta, kad nuo 2012 metų veiks šie bendrojo lavinimo mokyklos tipai: darželis – mokykla, pradinė, pagrindinė mokykla, gimnazija, profesinės mokyklos, universitetai. Numatyta, kad gimnazijoje teikiamas antros pakopos pagrindinis išsilavinimas ir dvejų metų vidurinis, kuris šiuo metu teikiamas vidurinėje mokykloje.

Lietuvos valstybei integruojantis į sparčiai kintančią šiuolaikinę pasaulio bendriją, švietimui iškilo būtinybė radikaliai modernizuoti ugdymo turinį ir tobulinti ugdymo kokybę. Ugdymas pradėtas orientuoti ne į žinių perteikimą, bet ir į asmens savarankiško, kritinio mąstymo įgūdžių, vertybinių nuostatų bei konkrečių gebėjimų veikti formavimą, todėl bendrojo ugdymo modernizavimas ir socialinių, pedagoginių ugdymosi sąlygų sudarymas visiems mokiniams tapo prioritetiniais švietimo reformos uždaviniais.

Egzistavusi bendrojo lavinimo struktūra (4+5+3) pakeista į (4+(4+2)+2). Pailginta privalomo mokymosi amžius – iki 16 metų. Šis amžius sutampa su koncepcijoje pateiktos ir

įstatymu įtvirtintos mokyklos struktūros – $4+(4+2)+2$ – antrosios pakopos pabaiga, t.y. įgyjamu pagrindiniu išsilavinimu. Švietimo sistema, veikianti Lietuvoje atvaizduota 10 paveiksle.

10 pav. Lietuvos švietimo sistema
(Šaltinis – ŠMM)[10]

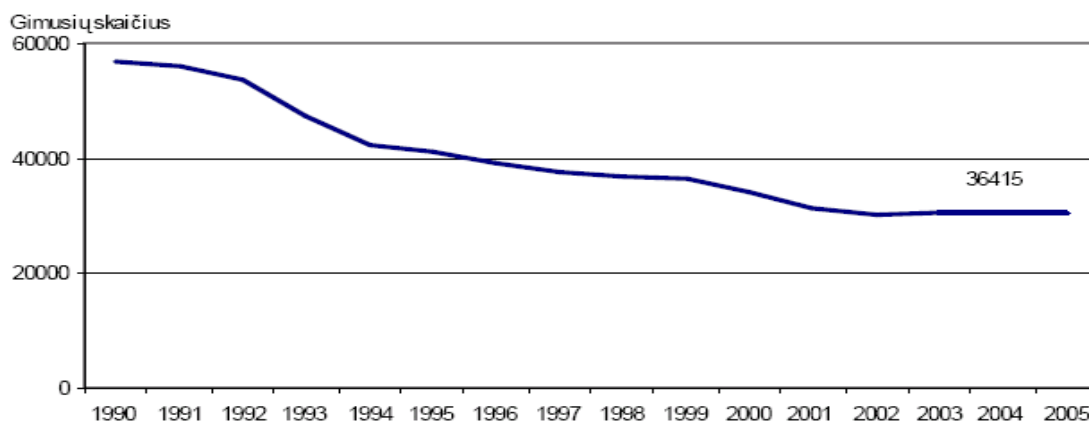
Pedagoginio personalo struktūrai ir kiekybiniais rodikliais iš esmės turi įtakos šie veiksniai:

- mokyklų tinklas (klasių komplektų skaičius, mokyklų užpildomumas, pamainumas, pasiskirstymas pagal mokyklų tipą, mokomoji kalba, vidutinis mokinių skaičius);
- mokinių skaičiaus kaita (skaičius pagal klases ir metus, atėjimas į mokyklą, nubyėjimas ir migracijos įverčiai, skaičiaus prognozė).

Besikeičianti mokyklų struktūra sudaro daugiau galimybių mokiniams rinktis pagal savo sugebėjimus, t.y. vieni mokslą galės tęsti gimnazijoje, siekiant vidurinio išsilavinimo ir toliau tęsiant mokslą universitete, kiti rinktis profesinį, technologinį išsilavinimą profesinėje, amatų mokykloje, technologinėje gimnazijoje.

Mokyklų tinklo pertvarkos vienas iš strateginių tikslų yra sumažinti tuščių mokymosi vietų skaičių ir racionaliau panaudojant švietimui skirtas lėšas, o tai būtina padaryti dėl eilę metų mažėjančio vaikų gimstamumo [25].

Tuštėjančios bendrojo lavinimo mokyklų klasės gali privesti kai kurias kaimo ar miesto mokyklas prie uždarymo, šių mokyklų mokytojai gali netekti darbo. Mokyklų tinklo pertvarkos būtinumą lemia ne tik kokybės siekiai, bet ir socialinės bei ekonominės sąlygos. Vaikų gimstamumo skaičiaus mažėjimą matyti 11 paveiksle.

11 pav. Gimstamumo dinamika Lietuvoje.
(Šaltinis – ŠMM)[10]

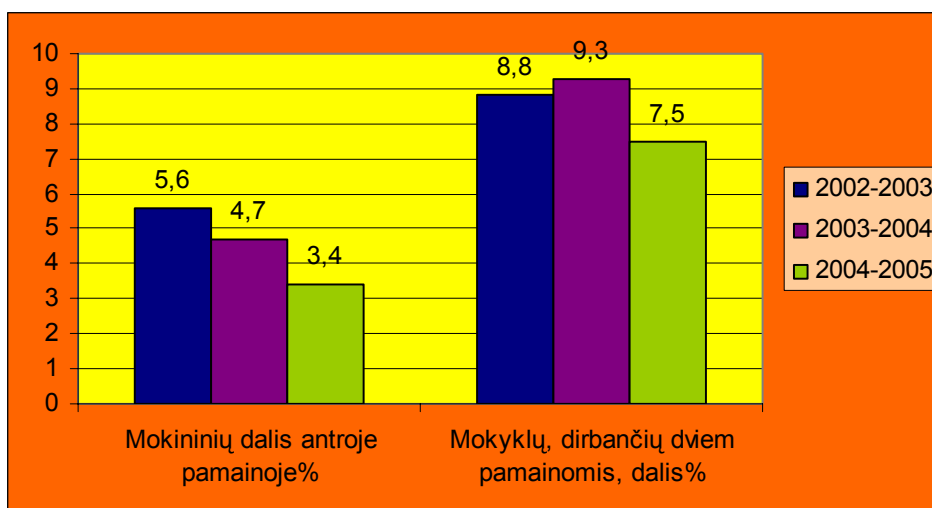
Iš paveikslo aiškiai matyti, kad nuo 1990 metų vaikų gimstamumas sumažėjo 20 000 vienetų, vadinasi į mokyklas ateis vis mažiau vaikų. Didelę įtaką mokinių skaičiaus mažėjimui turi ir gyventojų emigracija. 2004-2005 m.m. į pirmą klasę atėjo mokinių, gimusių 1997 metais

(gimė 37812 vaikų), 95 %. Pagal savivaldybių prognozes 2012 metais į pirmą klasę ateis apie 29 tūkst. mokinių, t.y. beveik 6 tūkst. mažiau nei 2004–2005 m.m. Pagal esamą gimstamumo lygį ir mokyklas lankančių mokinių skaičių 2012 metais būtų apie 403 tūkst. (1–12 klasės) mokinių, t.y. net 26 % mažiau nei 2004 metais.

Pagal bendrojo lavinimo mokyklų tinklo pertvarkos gaires, labiausiai bus reformuojamos vidurinės mokyklos, kurių 2005-2006 m.m. Lietuvoje buvo 434 (iš viso Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų 2005-2006 m.m buvo 1408). Nemažai tėvų nori, kad vaikai mokytųsi nedidelėse klasėse, neperpildytoje mokiniiais mokykloje.

Tėvai nori, kad vaikai mokytųsi pirmoje pamainoje, kaip to reikalauja medikai ir tai yra įteisinta bendrojo lavinimo mokyklos higienos normoje. Taigi mokyklos dydis ir klasės mokinių skaičiaus rodikliai bendrojo lavinimo mokyklų reformos kontekste taip pat yra svarbūs tėvams.

Antra pamaina Lietuvos mokyklose egzistuoja ne tik vidurinėse mokyklose, jų taip pat yra gimnazijose. Jau keli metai, kai antroji pamaina mažėja šalies mokyklose (12 paveikslas). Pateikti šalies bendrojo lavinimo mokyklų duomenys be spec. ir suaugusiųjų mokyklų.

12 pav. Antroji pamaina Lietuvos mokyklose 2004-2005 metais
(Šaltinis - ŠMM)[10]

Kaip matyti mokyklų, dirbančių su antra pamaina sumažėjo nuo 182 iki 68 (skirtumas 37 procentai), o mokinių, besimokančių antroje pamainoje, skaičius kito nuo 31 658 iki 18 309 (skirtumas 42 procentai). Antros pamainos mažinimas yra bendrojo lavinimo mokyklų tinklo prioritetas. Šiam prioritetui reformos metu pritaria vieningai tiek tėveliai, mokiniai tiek valdžios institucijos. Pagal Lietuvos higienos normą HN 21:2005 antroji pamaina yra uždrausta, todėl mokyklos, dirbančios dviem pamainom pažeidžia higienos normas [26].

Švietimo specialistai nurodo šias antros pamainos egzistavimo priežastis:

- konkrečioje mokykloje pageidaujančių mokytis mokinių skaičius, viršijantis tos mokyklos vienos pamainos pajėgumą;
- mokyklų trūkumas artimoje aplinkoje;
- nepakankamai sureguliuoti mokinių srautai tarp mokyklų, kai vienos mokyklos tuštėja, kitos – persipildo;

Pedagogų ir kitų švietimo specialistų bei visuomenės atstovų nurodomi antrosios pamainos ypatumai yra šie:

- Mokinių ugdymo(si) poreikių tenkinimas: mokyklos gali priimti daugiau konkrečioje mokykloje mokytis pageidaujančių mokinių. Kuo daugiau mokinių, tuo geresnės mokinių ugdymo turinio pasirinkimo prielaidos (galimybė geriau įgyvendinti profilinio mokymo modelį), tačiau dėl patalpų stygiaus sudėtingiau jį įgyvendinti, daugėja „langų“, ilgėja „darbo diena“ 11–12 klasėse.
- Galimybės dalyvauti užklausinėje veikloje: antrojoje pamainoje besimokantys mokiniai negali visapusiškai dalyvauti papildomojo ugdymo užsiėmimuose, užklausiniuose renginiuose, kurie dažniausiai vykdomi po pietų. Dėl patalpų stygiaus ribotos saviraiškos galimybės ir mokiniams,

kurie mokosi pirmojoje pamainoje (pavyzdžiui, būna užimta sporto salė ar kitos užklasiniamis užsiėmimams reikalingos patalpos) [26].

- Ugdomo proceso organizavimas: mokinių mokymosi ir mokytojų darbo sąlygos: antrojoje pamainoje besimokantys mokiniai patiria daugiau mokymosi sunkumų, nes antroje dienos pusėje jie jaučiasi labiau pavargę. Mokyklose, dirbančiose viena pamaina, atsiranda daugiau galimybių geriau organizuoti ugdymo(si) procesą ir įgyvendinti švietimo iškeltus uždavinius.

- Mokytojo darbo krūvis ir kokybė: antroji pamaina suteikia galimybę mokytojams turėti didesnę krūvį dirbant vienoje mokykloje. Tačiau jei mokytojas dirba dviem pamainomis ir turi didelį darbo krūvį, jis jaučia didesnę psichinę ir fizinę nuovargį, jam trūksta laiko rengtis pamokoms, tikrinti mokinių darbus ir kt.

- Mokyklos administravimas: kyla nepatogumų dėl nesutampančio mokyklos vadovų ir mokytojų darbo laiko.

- Mokyklos pasiekiamumas: mokiniams, gyvenantiems toliau nuo mokyklos, kyla daugiau sunkumų atvykstant ir ypač išvykstant iš mokyklos visuomeniniu transportu. Tokių sunkumų kyla ir mokytojams, gyvenantiems ne toje vietovėje, kurioje dirba.

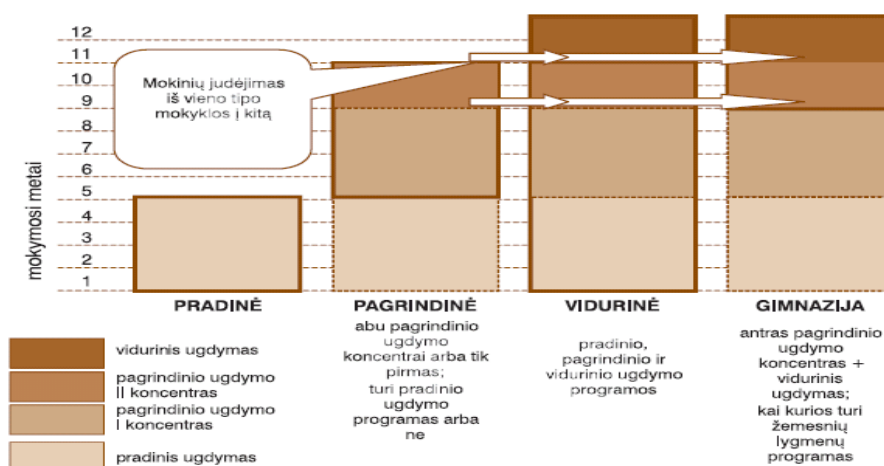
- Nesaugumas: ir mokiniams, ir mokytojams nesaugu grįžti po pamokų į namus tamsiu paros metu.

- Patalpų panaudojimas: mokiniams mokantis antrojoje pamainoje mokyklos patalpos naudojamos visą dieną, todėl mažėja galimybė patalpas skirti ir suaugusiųjų mokinių mokymuisi bendrojo lavinimo mokyklose, kitiems vietos bendruomenės poreikiams.

- Tėvų pagalba vaikams: dirbantys tėvai turi mažiau galimybių tinkamai prižiūrėti vaikus, padėti jiems rengtis pamokoms, pabendrauti. Šeimoms kyla keblumų, kai keli tos šeimos vaikai mokosi skirtingose pamainose .

Mokyklos užpildomumas yra taip pat vienas iš švietimo reformos strateginių tikslų. Mokykla neturi būti per maža tam, kad galėtų turėti specialistus: psichologą, logopedą, socialinį darbuotoją, prailgintos grupės mokytoją, mokiniai galėtų gauti papildomo ugdymo paslaugas. Mokyklos biudžetą apsprendžia mokinių skaičius, todėl norint kad mokykla dirbtų kokybiškai, mokinių skaičius joje turėtų būti nei per didelis, nei per mažas.[30]

Dar viena švietimo reformos kontekste minima problema yra gretutinių arba „persiklojančių“ problema.

13 pav. Pagrindiniai bendrojo lavinimo mokyklų tipai 2005 m.
(Šaltinis – ŠMM)[10]

Gretutinių klasių problema įtakoja dalinį švietimo bendruomenės nepasitenkinama kuriama nauja bendrojo lavinimo mokyklų tinklo struktūrą ir tipus. Gretutinių klasių oponentai teigia, kad stiprėja „nesveika“ konkurencija tarp įvairių tipų mokyklų, didėja mokinių iškritimas iš sistemos, atsiranda mokinių atranka ir grupavimas pagal gabumus ir šeimos socialinį statusą, gambiausi mokiniai pereina į gimnazijų 9 klases, kur tęsia mokslą, dėl to pagrindinėse nukenčia ugdymo kokybė 9 ir 10 klasėse.

Švietimo ir mokslo ministerijos specialistai mano, kad gretutinių klasių atsiradimas ir vadybos problema, kuri atsirado po to, kai šalyje pradėjo veikti naujas mokyklų tipas – gimnazijos. Įkūrus gimnazijas, mokinių srautų judėjimas po 8, 9 ir 10 klasių tapo daug sudėtingesnis, todėl jį sunkiau prognozuoti ir valdyti. Tačiau mokinių srautų tarp skirtingų tipų mokyklų padidėjimas ir susipainiojimas nėra vienintelė priežastis, dėl kurios kyla švietimo vadybininkų nepasitenkinimas gretutinių klasių buvimu.

Gretutinių klasių klausimas dažnai siejamas su įvairiais kitais: vaikų skaičiaus mažėjimo ir mokyklų tinklo pertvarkos būtinybės, nedidelės pasirenkančiųjų profesinį mokymosi kelią dalies, nevienodos ugdymo kokybės miesto ir kaimo mokyklose, dalies mokinių nenoro mokytis klausimais.

Prasidėjusi bendrojo lavinimo mokyklų reforma tapo planuojama ir išsamiai analizuojama. Švietimo bendruomenė reformą šiuo metu vertina kritiškiau ir aktyviau, reforma įgyvendinama ir kai kurie iš švietimo bendruomenių atstovų (gimnazijų, pagrindinių mokyklų vadovai, mokytojai, tėvai ir mokiniai) mato teigiamą švietimo kaitą, teigiamai vertina bendrojo lavinimo mokyklų tinklo pertvarką, kurios tikslai įgyvendinami pagal Bendrojo lavinimo švietimo įstaigų tinklo pertvarkos gaires [28].

3.VILNIAUS MIESTO BENDROJO LAVINIMO VIDURINIŲ MOKYKLŲ ŠVIETIMO REFORMOS ĮGYVENDINIMO TYRIMAS

3.1.Tyrimo metodika

Mokslinės pedagoginės, teisinės literatūros, įstatymų, švietimo dokumentų analizė: aiškintasi vykstančios švietimo reformos Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose pokyčiai, siekiant kryptingos švietimo reformos įgyvendinimo. Analizuota dabartinė švietimo reformos situacija, priežastys, raiškos ypatumai. Tyrimo metu buvo siekiama ištirti Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose susidariusios probleminės situacijos, įgyvendinant švietimo reformą, priežastis, palyginti ir išanalizuoti Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių mokytojų bei Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių administracijos atstovų atsakymus.

Tyrimo tikslas:

Atskleisti ir įvertinti švietimo reformų įgyvendinimo problemas Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose.

Tyrimo uždaviniai:

1) Ištirti konkrečias švietimo reformų įgyvendinimo problemas Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose bei jų sprendimo būdus.

2) Ištirti mokytojų bei mokyklų administracijos požiūrį į švietimo reformų įgyvendinimo problemas Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose.

Tyrimo imtis:

Tyrimas apėmė Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančius mokytojus bei Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose (Vilniaus miesto Martyno Mažvydo vidurinė mokykla, Vilniaus miesto Pilaitės vidurinė mokykla) dirbančius administracijos atstovus.

Tyrimo dalyvavo 120 Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai bei 4 Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys administracijos atstovai.

Tyrimo metodas:

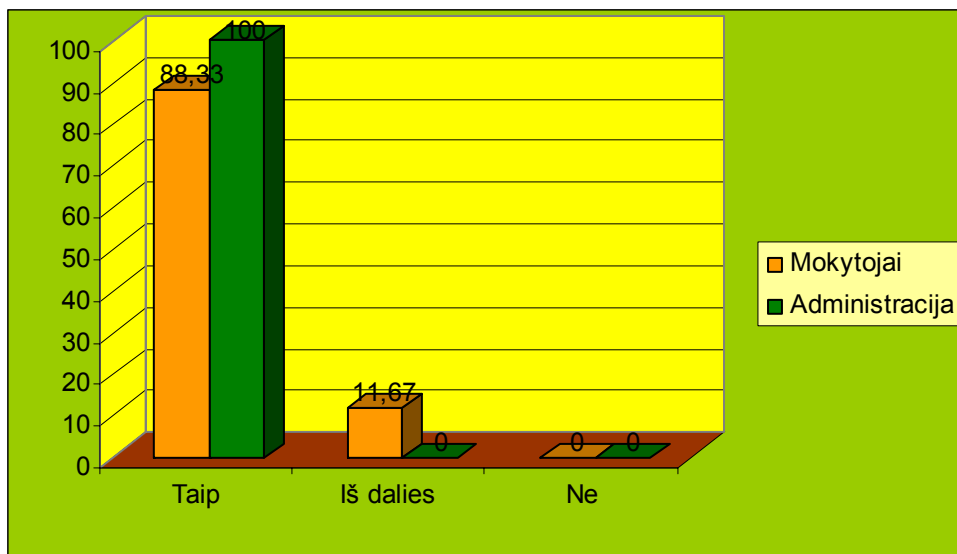
Anketinė apklausa. Duomenys buvo analizuojami kiekybiškai ir kokybiškai, naudojantis kompiuterine Microsoft Excel programa.

Tyrimo eiga:

Pagal Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių mokytojų bei administracijos atstovų, dalyvavusių apklausoje, susijusioje su švietimo reformų įgyvendinimo problemomis Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose, ir atsakiusių į anoniminėje anketoje pateiktus klausimus, duomenų apibendrinimas [13].

3.2. Tyrimo rezultatų analizė.

2008m. Tam, kad ištirti vykdomos švietimo reformos Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose probleminę situaciją buvo apklausiami mokytojai ir administracijos atstovai (Vilniaus miesto Martyno Mažvydo vidurinė mokykla, Vilniaus miesto Pilaitės vidurinė mokykla). Autoriui buvo svarbu ištirti problemas, susijusias su vykdomos švietimo reformos Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose bei išsiaiškinti, kaip esamas problemas bandyti spręsti (žr. 14pav.).

14 pav. Ar žinote, kad vyksta švietimo reforma? (%)

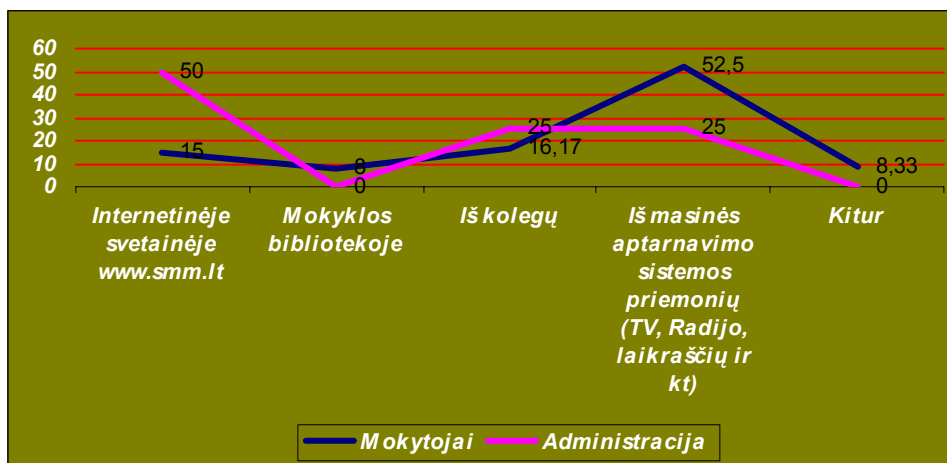
Tyrimo rezultatai parodė, kad į klausimą: „Ar žinote, kad vyksta švietimo reforma?“, apklausoje dalyvavę Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai atsakė (žr. 14 pav.):

- a) taip 88,33 % ;
- b) iš dalies 11,67 % ;
- c) ne 0%.

Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys administracijos atstovai išreiškė savo nuomonę (žr. 14 pav.):

- a) taip 100 % ;
- b) iš dalies 0% ;
- c) ne 0%.

Galima teigti, kad apklausoje dalyvavę visi respondentai žino arba iš dalies yra susipažinę su Lietuvoje vykdoma švietimo reforma.

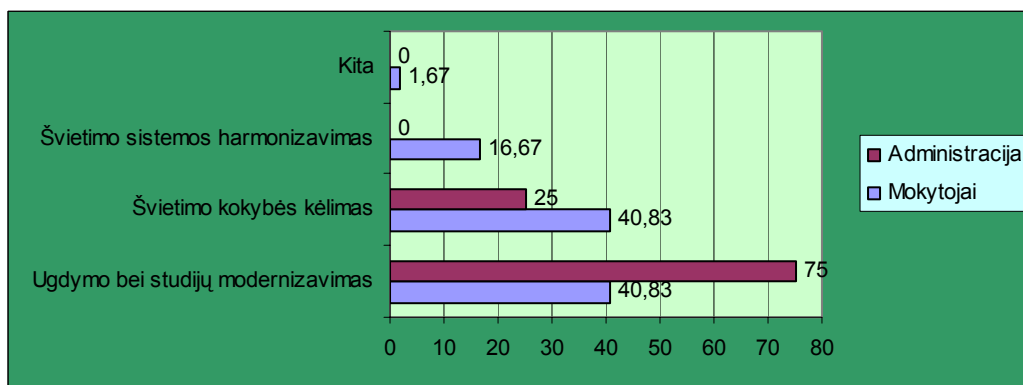

15 pav. Kur sužinojote apie vykdomą švietimo reformą? (%)

I klausimą: „Kur sužinojote apie vykdomą švietimo reformą?“ apklausoje dalyvavę Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai atsakė, kad daugiausiai informacijos apie Lietuvoje vykdomą švietimo reformą jie sužinojo iš masinės aptarnavimo sistemos priemonių (TV, Radijo, laikraščių ir kt.) 52,5 %, kai Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys administracijos atstovai 25 % (žr. 15pav.).

Atsakymui „iš kolegų“, jie skyrė tiek pat 25 %. Mokytojai skyrė 15 % atsakymui – internetinėje svetainėje www.smm.lt. Taip pat mokyklos bibliotekoje 8 %, iš kolegų - 16,17%, bei atsakymui kitur pasirinko 8,33 % visų respondentų mokytojų tarpe.

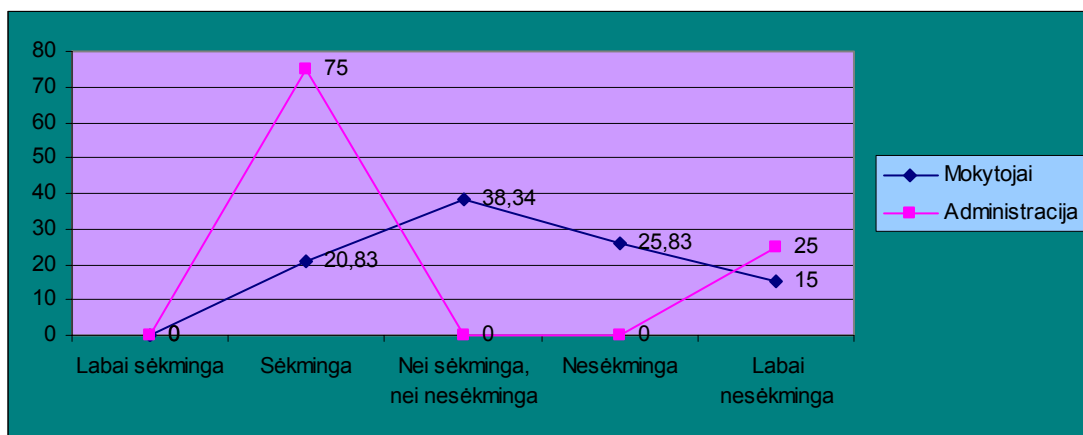
(Tai ir: iš mokyklos administracijos, darbovietėje, PPRC, mokytojams skirtuose seminaruose, dalyvaudami projekte “14 – 19 metų” ir t.t.) (žr. 15pav.).

16 pav. Kokios yra pagrindinės švietimo reformos kryptys? (%)

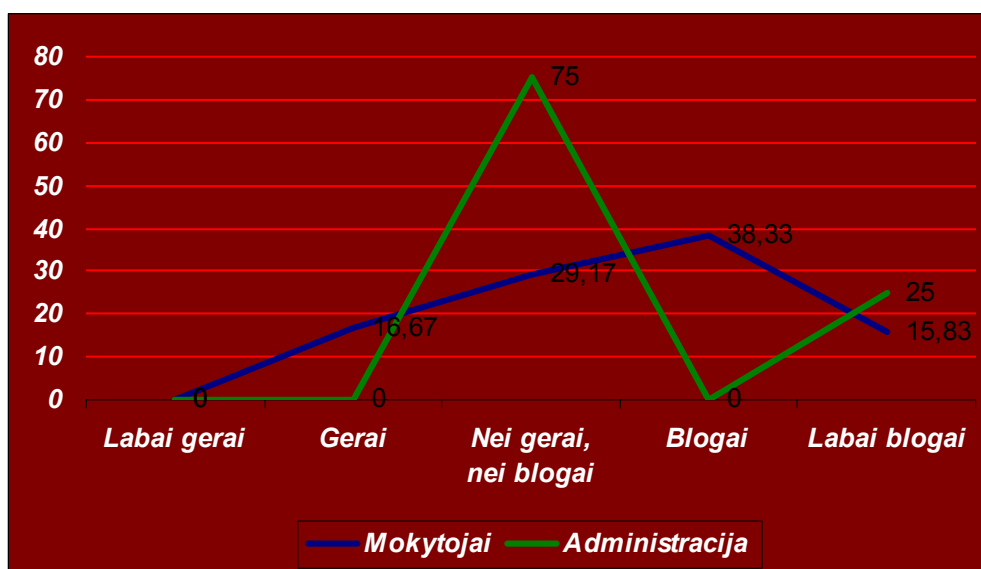
Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai teiginiams: švietimo kokybės kėlimas ir ugdymo bei studijų modernizavimas pasiskirstė vienodai po 40,83 % skirtingai Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys administracijos atstovai visą dėmesį skyrė ugdymo bei studijų modernizavimui – 75 % (žr. 16pav.).

O švietimo kokybės kėlimui – 25 % visų respondentų. Kai Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai - švietimo sistemos harmonizavimas – 16,67% ir kita išskyrė (kompetencijų ugdymas, socialinių ir pedagoginių mokymosi ir studijų sąlygų gerinimas) – 1.67 % (žr. 16pav.).

17 pav. Kokia ,jūsų manymu, buvo švietimo reformos pradžia? (%)

Nagrinėjant klausimą apie švietimo reformos pradžią Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai teigė, kad ji buvo sėkminga – 20,83%, o Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys administracijos atstovai – 75%. Kad labai nesėkminga – 25% visų administracijos respondentų. Kad reforma yra labai nesėkminga teigė – 15% apklaustųjų mokytojų. Kad nei sėkminga nei ne – 38,34%, nesėkminga – 25,83%. Kad švietimo reforma yra vykdoma labai sėkmingai nepasirinko nei vieni, nei kiti apklaustieji (žr. 17pav.).

18 pav. Kaip vertinate šią švietimo padėtį? (%)

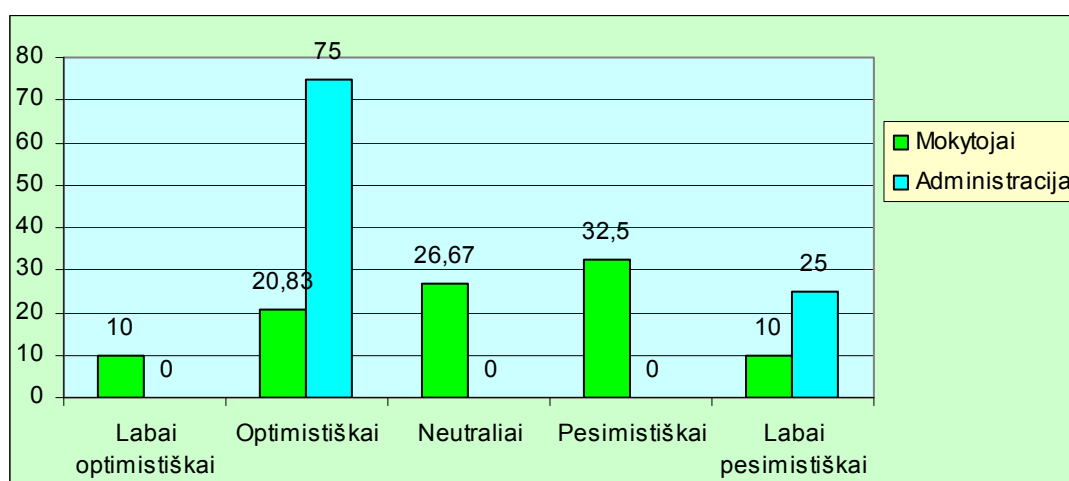
Į klausimą : „Kaip vertinate šią švietimo padėtį?“, išryškėja kad Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai teigia, kad šią švietimo situaciją (žr. 18pav.):

- a) labai gerai 0% ;
- b) gerai 16,67% ;
- c) nei gerai, nei blogai 29,17% ;
- d) blogai 38,33% ;
- e) labai blogai 15,83%.

O Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys administracijos atstovai teigia, kad šiandieninė Lietuvos švietimo situacija (žr. 18pav.):

- a) labai gerai 0% ;
- b) gerai 0% ;
- c) nei gerai, nei blogai 75% ;
- d) blogai 0% ;
- e) labai blogai 25% visų respondentų.

Tad galima teigti, kad šiandieninę Lietuvos švietimo padėtį būtina keisti, priimant gerai apgalvotus strateginius sprendimus, kaip šią susidariusią situaciją pakeisti kryptinga linkme.

19 pav. Kaip žiūrite į Lietuvos švietimo ateitį? (%)

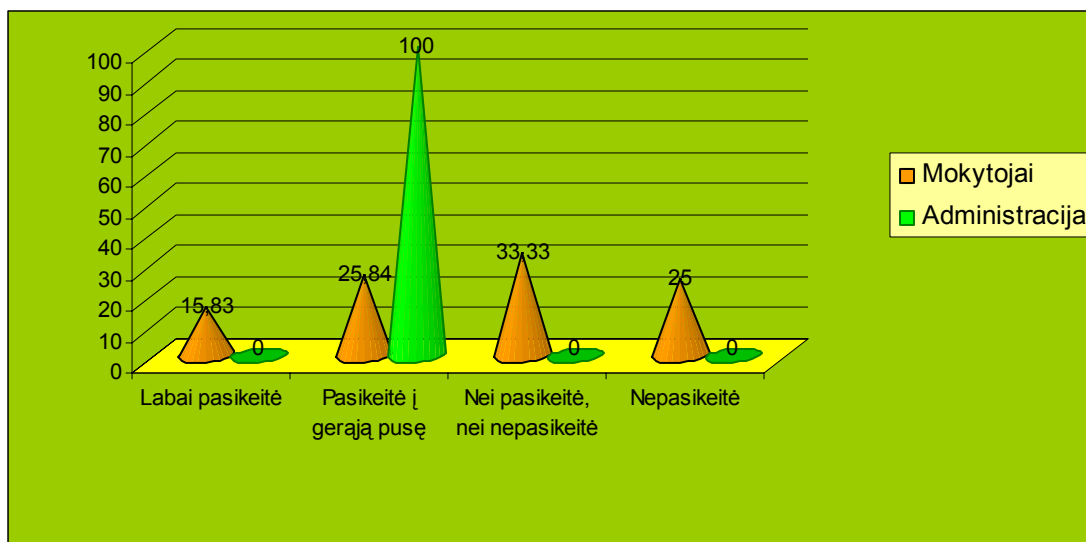
Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys administracijos atstovai iš pateiktų atsakymo variantų Lietuvos švietimo ateitį mato (žr. 19pav.):

- a) optimistiškai 75% ;
- b) labai pesimistiškai 25% visų apklaustųjų.

Kaip antai, mokytojai teigia, kad Lietuvos švietimo ateitis yra (žr. 19pav.):

- a) labai pesimistiška 10% ;
- b) pesimistiška 32,5% ;
- c) neutrali 26,67% ;
- d) optimistiška 20,83% ;
- e) labai optimistiška 10%.

Galima teigti, kad Lietuvos švietimo ateitis nėra piešiama labai šviesiomis spalvomis ir kad ši situacija pasikeistų į gerąją pusę reikia kryptingų bei gerai apgalvotų strateginių sprendimų.

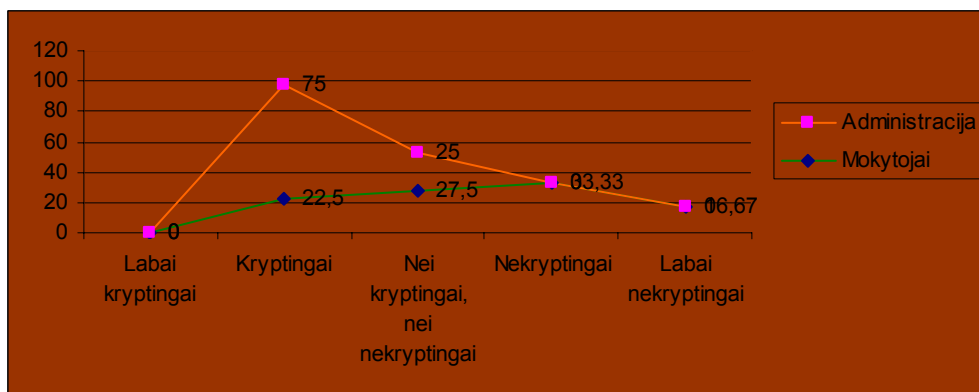

20 pav. Ar pasikeitė švietimo reformos kryptis po įstojimo į Europos Sąjungą? (%)

Peržvelgus duomenis, galima būtų teigti, kad įstojimas į Europos Sąjungą vienaip ar kitaip palietė Lietuvos švietimo reformos kryptį. Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai teigia, kad po įstojimo į Europos Sąjungą švietimo reformos kryptis (žr. 20pav.):

- labai pasikeitė 15,83% ;
- pasikeitė į gerąją pusę 25,84% ;
- nei pasikeitė, nei nepasikeitė 33,33% ;
- nepasikeitė 25%.

Skirtingai Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys administracijos atstovai teigia, kad pasikeitė į gerąją pusę 100%.

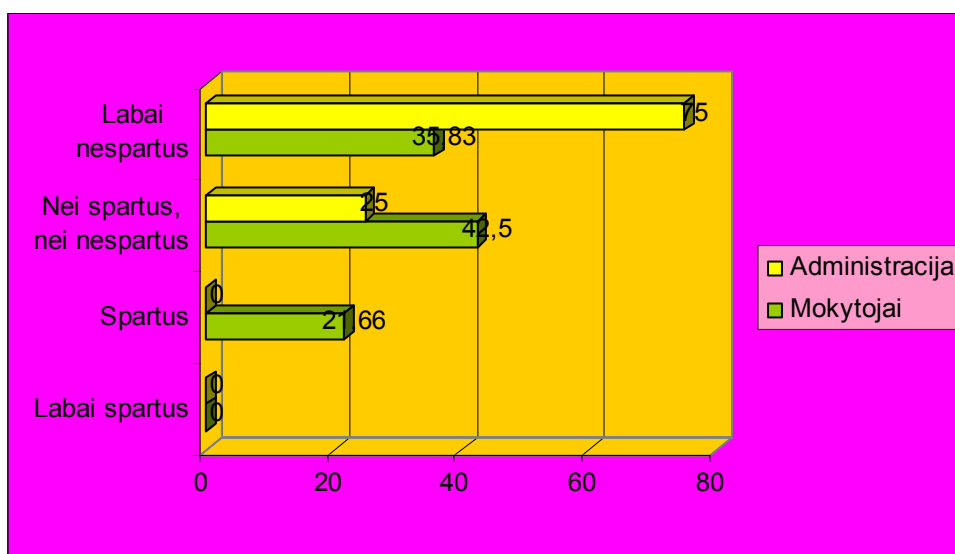

21 pav. Kaip šiandien, Jūsų manymu, vyksta švietimo reforma? (%)

Svarstant klausimą apie kaip šiandien vykstančią reformą švietime Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai išskyrė, kad ji , jų manymu, vyksta labai nekryptingai 16,67% - ir administracijos atstovai teigia, kad labai nekryptingai 0% (žr. 21pav.).

Daugiausiai procentų (anot administracijos atstovų) atiteko atsakymui kryptingai – 75% visų respondentų. Kai į tam pačiam teiginiui mokytojai skyrė 25%. Mokytojų manymu, švietimo reforma vyksta nekryptingai ir šis teiginys surinko daugiausiai procentų 33,33% visų atsakiusiųjų (žr. 21pav.).

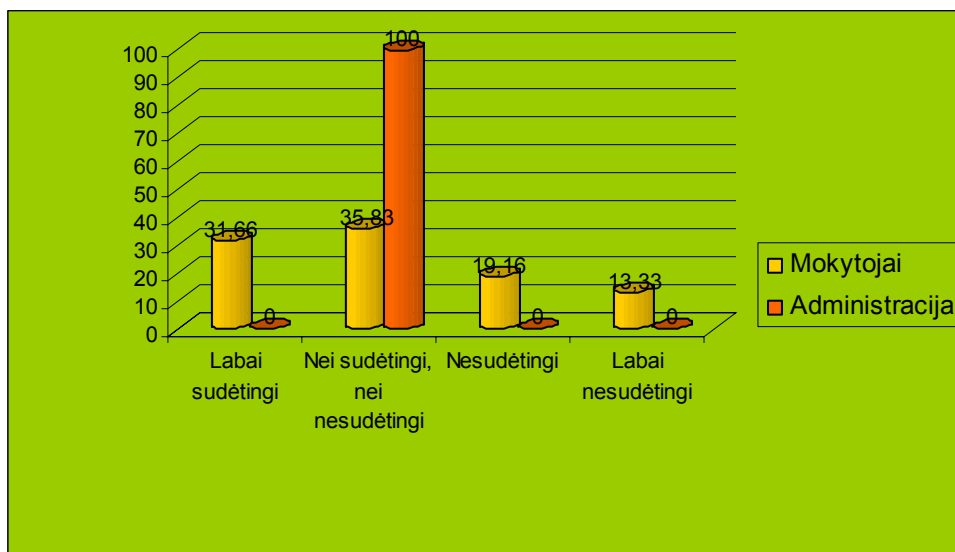
Tad galima teigti, kad švietimo reformą reikia nuodugniai peržvelgti ir bandyti ją taisyti, siekiant optimaliausio rezultato.

22 pav. Koks yra švietimo reformos tempas? (%)

Švietimo reformos tempas, anot Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių administracijos atstovų yra labai nespirtus – 75%, kai Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai mano, kad švietimo reformos tempas yra labai nespirtus - 35,83% respondentų (žr. 22pav.).

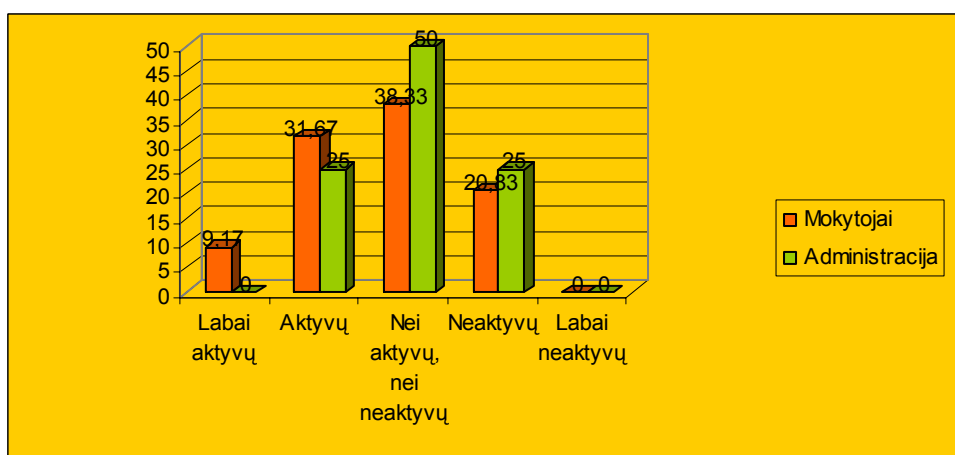
Mokytojai išskyrė atsakymą nei spirtus, nei nespirtus – 42,5 %. Administracija šiam atsakymui nei spirtus, nei nespirtus skyrė - 25 %. Mokytojų manymu švietimo reformos tempas yra spirtus ir jam skyrė 21,66% (žr. 22pav.).

23 pav. Kokie yra švietimo reformos tikslai? (%)

Palyginus duomenis, kurie buvo pateikti Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių mokytojų ir Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių administracijos atstovų galima teigti, kad švietimo reformos tikslų problema yra aktuali nūdienos švietimo reformoje.

Teiginį, kad švietimo reformos tikslai yra labai sudėtingi pasirinko 31,66% apklaustų mokytojų. O administracijos atstovai – 0%. Nei sudėtingi, nei nesudėtingi (švietimo reformos tikslai) pasirinko – 35,83%, apklaustų mokytojų. Į teiginį nesudėtingi atsakė 19,16% ir labai sudėtingi 13,33% (žr. 23pav.).

24 pav. Kaip vertinate savo asmeninį dalyvavimą švietimo reformoje? (%)

Į klausimą, kaip vertinate savo asmeninį dalyvavimą švietimo reformoje, Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių mokytojų nuomone jie yra (žr. 24pav.):

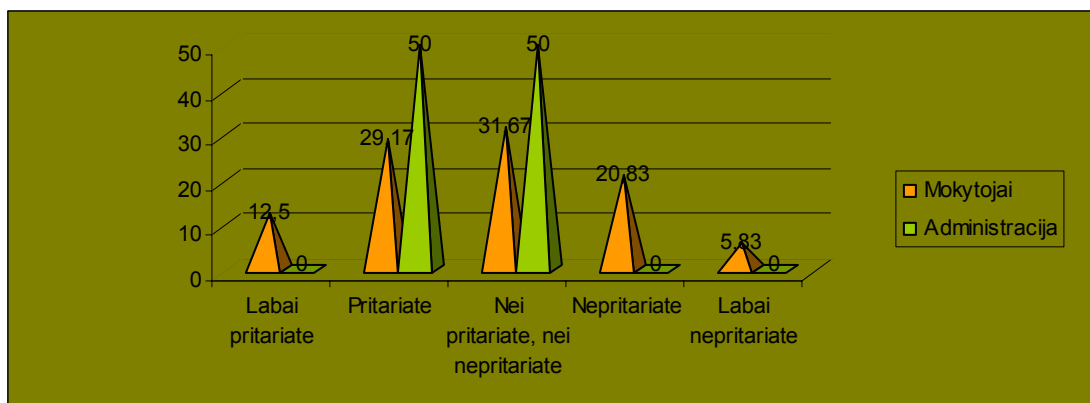
- a) labai aktyvų 9,17% ;
- b) aktyvų 31,67% ;
- c) nei aktyvų, nei neaktyvų 38,33% ;

- d) neaktyvų 20,83% ;
- e) labai neaktyvų 0% pasirinko apklausti respondentai.

Skirtingai Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių administracijos atstovų nuomonė pasiskirstė taip (žr. 24pav.):

- a) labai aktyvų 0% ;
- b) aktyvų 25% ;
- c) nei aktyvų, nei neaktyvų 50% ;
- d) neaktyvų 25% ;
- e) labai neaktyvų 0% pasirinko apklausti respondentai.

Apibendrinant galima teigti, kad ir mokytojai ir administracijos atstovai, vienaip ar kitaip dalyvauja švietimo reformos vykdyme, kuri yra labai aktuali nūdienos švietime.

25 pav. Ar dabartinei švietimo reformos kryptiai Jūs? (%)

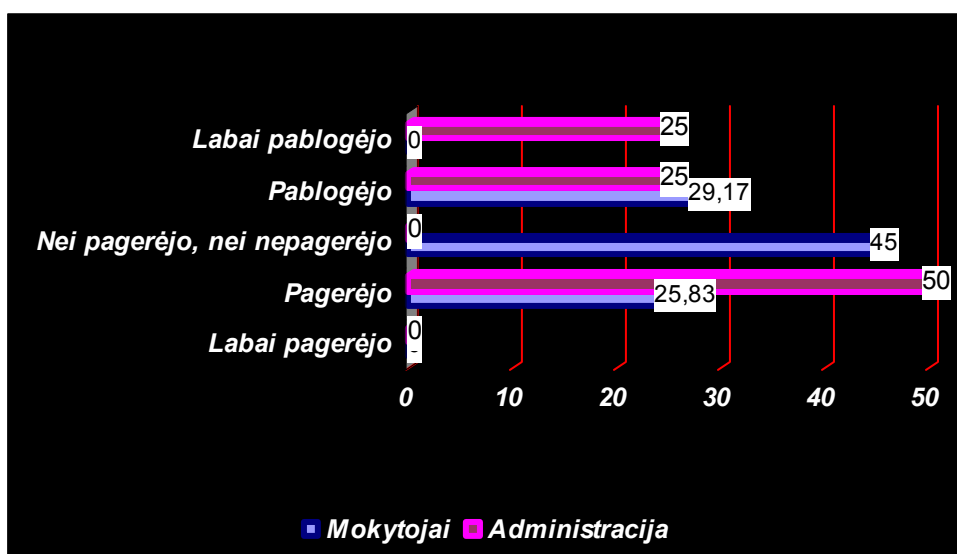
Tyrimo rezultatai parodė, kad nuomonė apie švietimo reformos kryptį pasiskirsto šitaip. Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių mokytojų nuomone (žr. 25pav.):

- a) labai pritariate 12,5%;
- b) pritariate 29,17%;
- c) nei pritariate, nei nepritariate 31,67% ;
- d) nepritariate 20,83% ;
- e) labai nepritariate 5,83%.

Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių administracijos atstovų nuomonė pasiskirstė taip (žr. 25pav.):

- a) labai pritariate 0% ;
- b) pritariate 50% ;
- c) nei pritariate, nei nepritariate 50% ;
- d) nepritariate 0% ;
- e) labai nepritariate 0%.

Tad galima daryti išvadą, kad nuomonių skirtumas į švietimo reformos kryptį yra panaši ir kad ši problema yra aktuali, tiek mokytojams, tiek administracijos atstovams.

26 pav. Kaip pasikeitė Jūsų asmeninė padėtis vykstant reformai? (%)

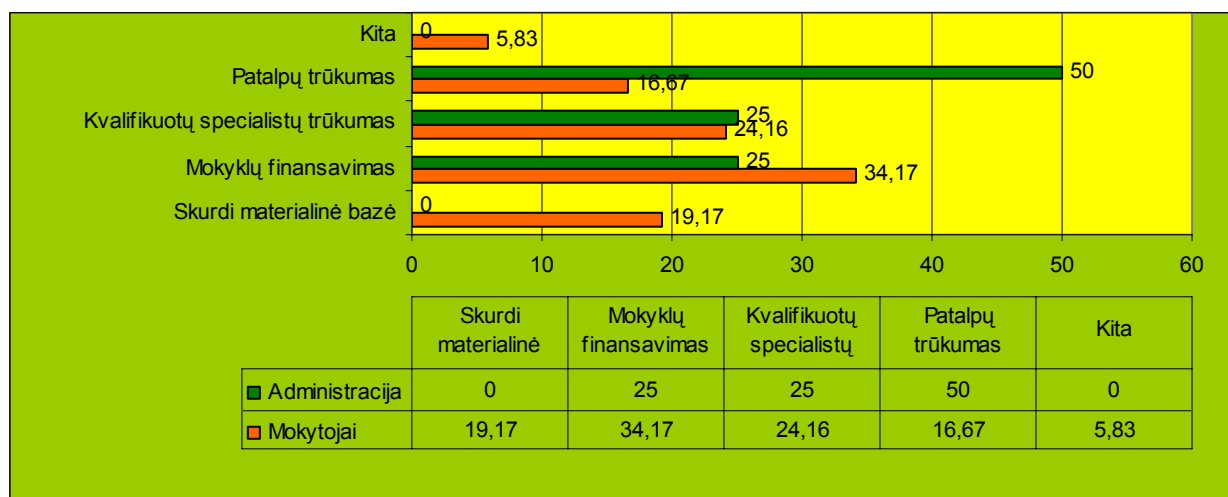
Svarstant nuomones, dėl asmeninės padėties pasikeitimo vykstant reformai, galima teigti, kad Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai išskyrė, kad (žr. 26pav.):

- a) labai pagerėjo 0% ;
- b) pagerėjo 25,83% ;
- c) nei pagerėjo, nei nepagerėjo 45% ;
- d) pablogėjo 29,17% ;
- e) labai pablogėjo 0%.

Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių administracijos atstovų nuomonė pasiskirstė taip (žr. 26pav.):

- a) labai pagerėjo 0% ;
- b) pagerėjo 50% ;
- c) nei pagerėjo nei nepagerėjo 0% ;
- d) pablogėjo 25% ;
- e) labai pablogėjo 25%.

Nuomonių skirtumai, dėl asmeninės padėties pasikeitimo vykstant reformai yra aktuali problema, nes žvelgiant į rezultatus juntamas regresas, kuris nėra geras veiksnys Lietuvos švietimo reformos vykdymo plotmėje.

27 pav. Nurodykite svarbiausias problemas, kurias turėtų spręsti mokykla, norėdama modernizuoti savo veiklą? (%)

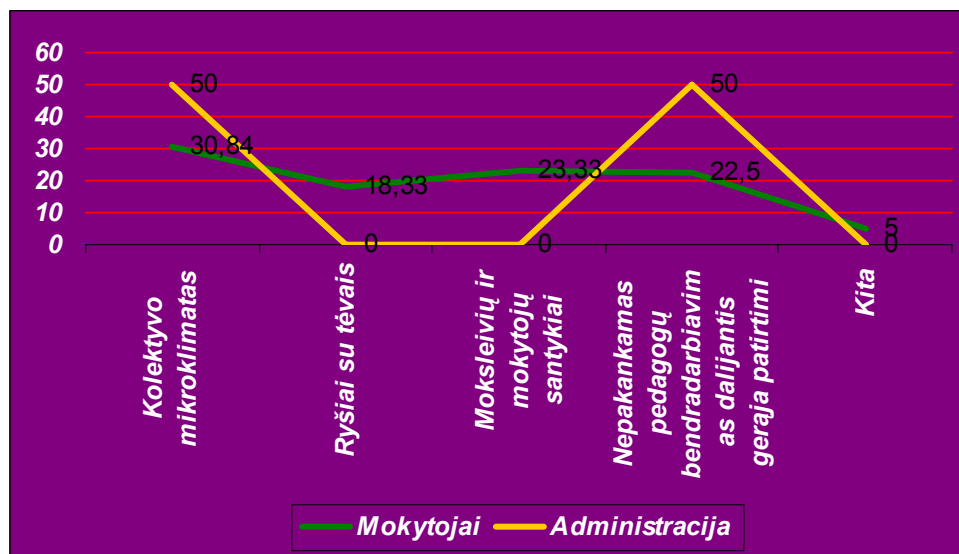
Svarstant pasirinktų nuomonių rezultatus, matome, kad pagrindinės problemos yra: Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių administracijos atstovų nuomonė yra, kad (žr. 27pav.):

- a) mokyklų finansavimas 25 % respondentų
- b) ir kvalifikuotų specialistų trūkumas 25 % respondentų yra rimtos ir svarstybinės problemos nūdienos vykdomoje švietimo reformoje.

Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai teigia (žr. 27pav.):

- a) kad mokyklų finansavimas 34,17%
- b) bei kvalifikuotų specialistų trūkumas 24,16% užima svarbią vietą vykdomoje švietimo reformoje.

50% Apklaustųjų administracijos atstovų patalpų trūkumą traktuoja kaip labai opią problemą, o mokytojai tam skyrė 16,67%. 19,17% mokytojų išskyrė ir materialinės bazės trūkumą, kitus dalykus 5,83 % mokytojai išskyrė kaip: antros pamainos problemą, tėvų ir mokinių atsakomybės stoką už mokymosi ir ugdymo procesus, per didelę biurokratiją, ir t.t. (žr. 27pav.)

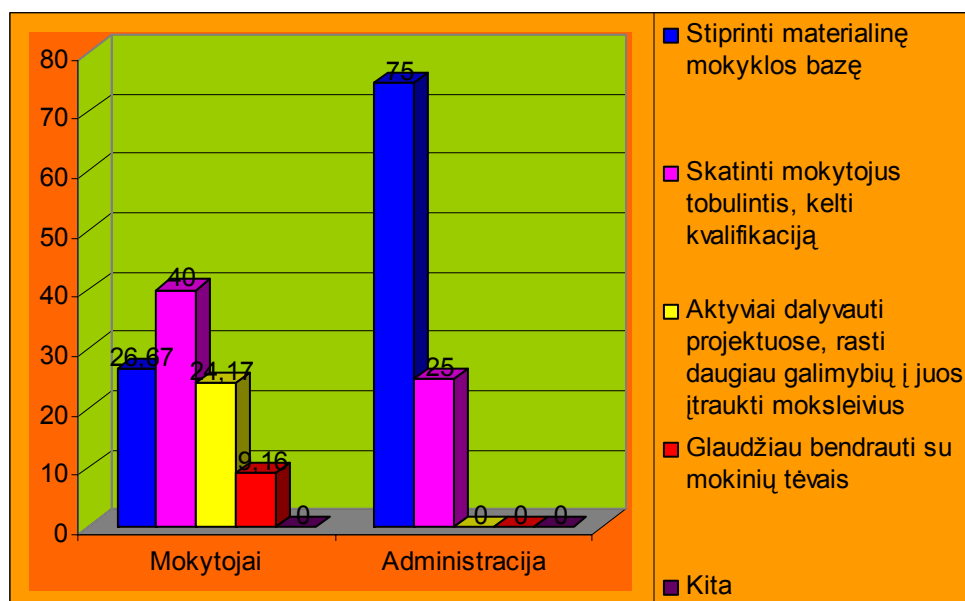
28 pav. Nurodykite svarbiausias problemas, kurias turėtų spręsti mokykla, norėdama modernizuoti tarpusavio santykius? (%)

Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių administracijos atstovų nuomonė yra, kad (žr. 28pav.):

- a) reikalingas kolektyvo mikroklimato modernizavimas 50%
- b) ir 50% respondentų teigė, kad reikia modernizuoti pedagogų bendradarbiavimą.

Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai sutinka, kad reikia modernizuoti (žr. 28pav.):

- a) kolektyvo mikroklimatą 30,84% ;
- b) ryšiai su tėvais 18,33%;
- c) moksleivių ir mokytojų santykiai 23,33%;
- d) nepakankamas pedagogų bendradarbiavimas dalijantis gerąja patirtimi 22,5 %;
- e) kita (gerinant ugdymo kokybę, mokinių motyvacijos skatinimas, mokytojų teisinių žinių stoka 5%.

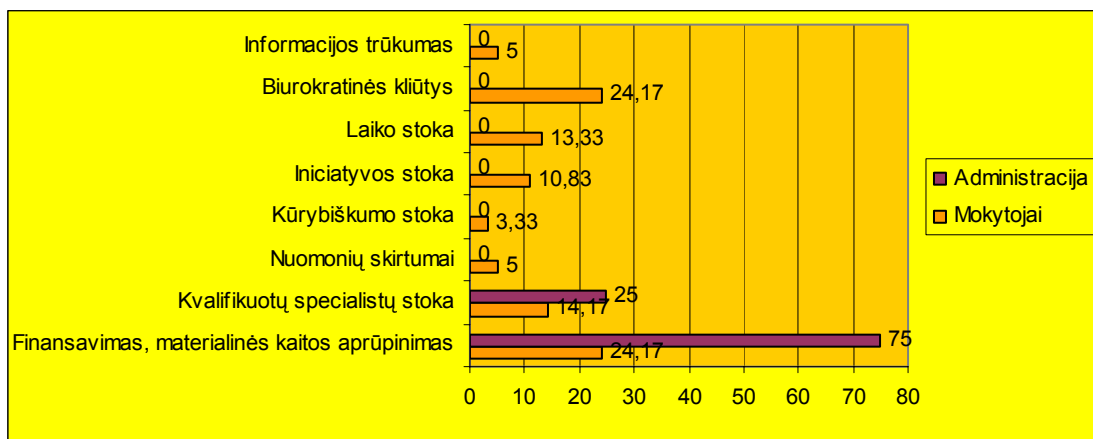
29 pav. Kokie, jūsų manymu, svarbiausi mokyklos modernizavimo tikslai? (%)

Siekiant modernizavimo tikslų Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių mokytojų (žr. 29pav.):

- stiprinti materialinę mokyklos bazę 26,67% ;
- skatinti mokytojus tobulintis, kelti kvalifikaciją 40% ;
- aktyviai dalyvauti projektuose, rasti daugiau galimybių į juos įtraukti moksleivius 24,17%
- glaudžiau bendrauti su mokinių tėvais 9,16% ;
- kita 0% .

Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių administracijos atstovų nuomonė yra panaši (žr. 29pav.):

- stiprinti materialinę mokyklos bazę 75% ,
- skatinti mokytojus tobulintis, kelti kvalifikaciją 25%,
- aktyviai dalyvauti projektuose, rasti daugiau galimybių į juos įtraukti moksleivius 0%,
- glaudžiau bendrauti su mokinių tėvais 0%,
- kita 0%.

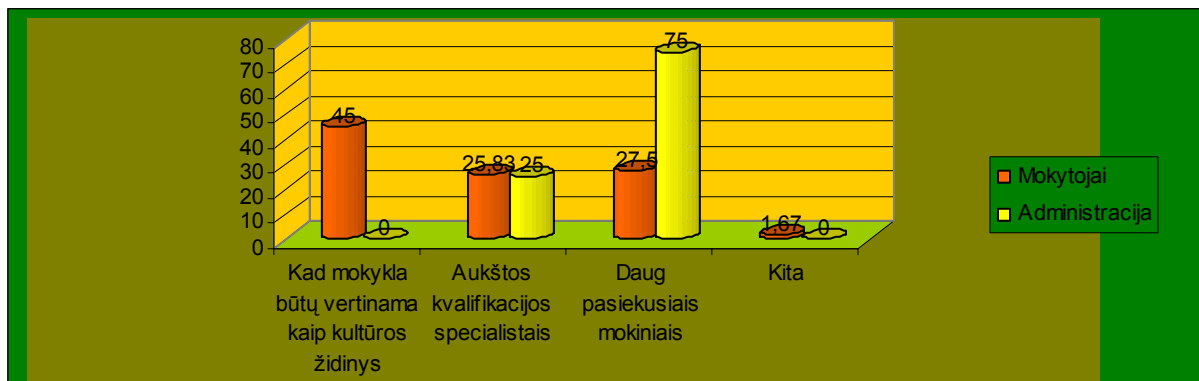
30 pav. Kokių, jūsų manymu, problemų gali kilti, diegiant mokykloje naujas veiklos organizavimo formas? (%)

Į klausimą, kokių, jūsų manymu, problemų gali kilti, diegiant mokykloje naujas veiklos organizavimo formas Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai pasirinko (žr. 30pav.):

- a) Finansavimas, materialinės kaitos aprūpinimas 24,17% ;
- b) kvalifikuotų specialistų stoka 14,17% ;
- c) nuomonių skirtumai 5% ;
- d) kūrybiškumo stoka 3,33% ;
- e) iniciatyvos stoka 10,83% ;
- f) laiko stoka 13,33% ;
- g) biurokratinės kliūtys 24,17% ;
- h) informacijos trūkumas 5% .

Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių administracijos atstovų nuomonė šiek tiek išsiskyrė (žr. 30pav.):

- a) Finansavimas, materialinės kaitos aprūpinimas 75% ;
- b) kvalifikuotų specialistų stoka 25% ;
- c) nuomonių skirtumai 0% ;
- d) kūrybiškumo stoka 0% ;
- e) iniciatyvos stoka 0% ;
- f) laiko stoka 0% ;
- g) biurokratinės kliūtys 0% ;
- h) informacijos trūkumas 0%.

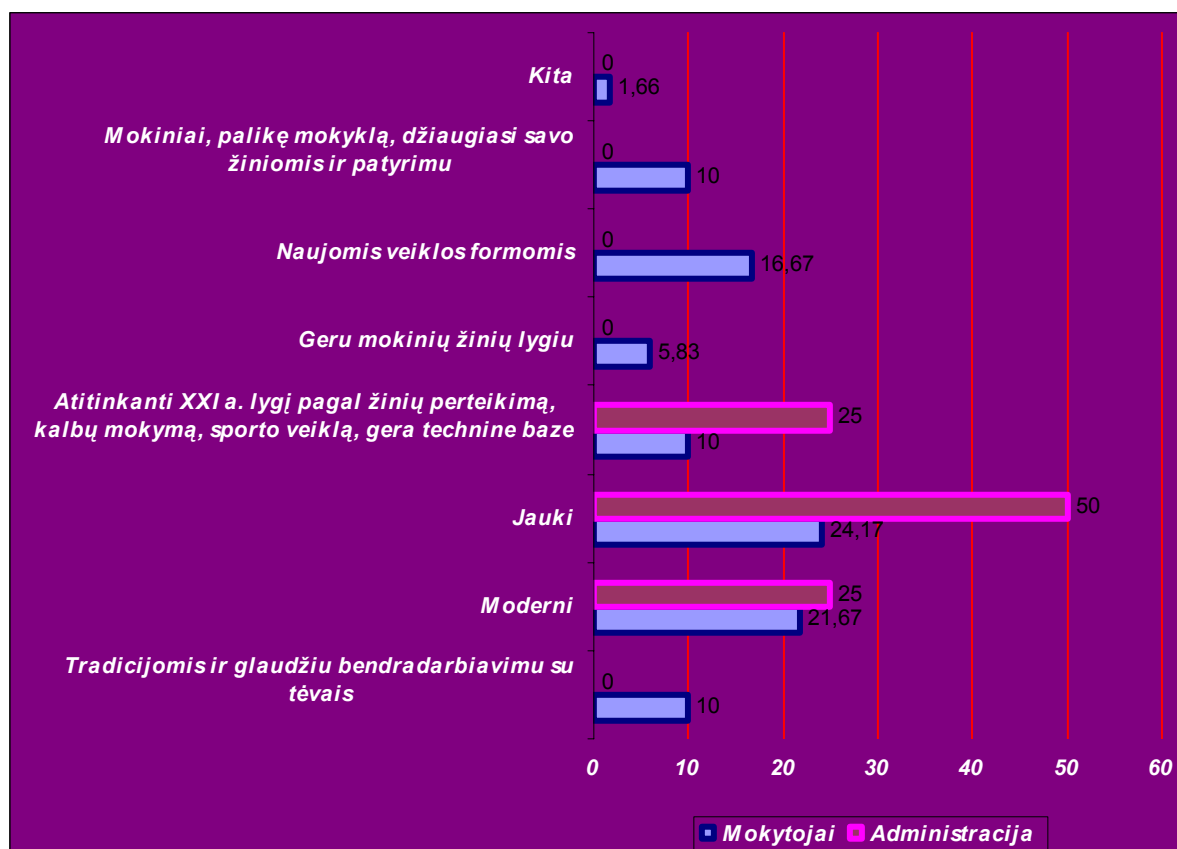
31 pav. Kokio, jūsų manymu, pageidautumėte visuomenės požiūrio į savo mokyklą? (%)

Svarstant visuomenės požiūrį į mokyklą išryškėja tokios tendencijos: Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai teigia, kad (žr. 31pav.):

- a) mokykla būtų vertinama kaip kultūros židinys - 45% ;
- b) aukštos kvalifikacijos specialistais 25,83% ;
- c) daug pasiekusiais mokiniais 27,5% ;
- d) kita (Kaip gyvenimo pagrindus kuriančią instituciją , keisti iš esmės savo požiūrį į mokyklą, visuomenė turėtų būti pati suinteresuota įvairiais būdais remti teigiamą požiūrį į mokyklą) - 1,67% pasirinko apklaustieji respondentai.

Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių administracijos atstovų nuomonė šiek tiek kito (žr. 31pav.):

- a) kad mokykla būtų vertinama kaip kultūros židinys 0% ;
- b) aukštos kvalifikacijos specialistais 25% ;
- c) daug pasiekusiais mokiniais 75% ;
- d) kita 0% .

32 pav. Kuo žymi Jūsų mokykla? (%)

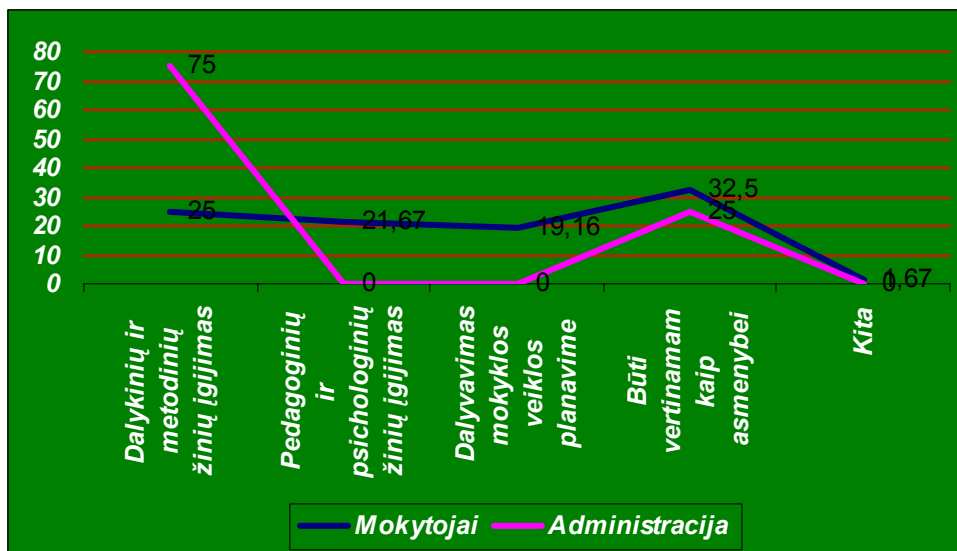
Paklausti apie tai, kuo žymi jūsų mokykla, Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai išskyrė šiuos prioritetus (žr. 32pav.):

- Tradicijomis ir glaudžiu bendradarbiavimu su tėvais 10% ;
- moderni 21,67% ;
- jauki 24,17% ;
- atitinkanti XXI a. lygį pagal žinių perteikimą, kalbų mokymą, sporto veiklą, gera techninę bazę 10% ;
- geru mokinių žinių lygiu 5,83% ;
- naujomis veiklos formomis 16,67% ;
- mokiniai, palikę mokyklą, džiaugiasi savo žiniomis ir patyrimu 10% ;
- kita (projektinė veikla ir t.t.) - 1,66%.

Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys administracijos atstovai išskyrė šiuos prioritetus (žr. 32pav.):

- Tradicijomis ir glaudžiu bendradarbiavimu su tėvais 0% ;
- moderni 25% ;
- jauki 50% ;

- d) atitinkanti XXI a. lygį pagal žinių perteikimą, kalbų mokymą, sporto veiklą, gera techninę bazę 25% ;
- e) geru mokinių žinių lygiu 0% ;
- f) naujomis veiklos formomis 0% ;
- g) mokiniai, palikę mokyklą, džiaugiasi savo žiniomis ir patyrimu 0% ;
- h) kita 0%.

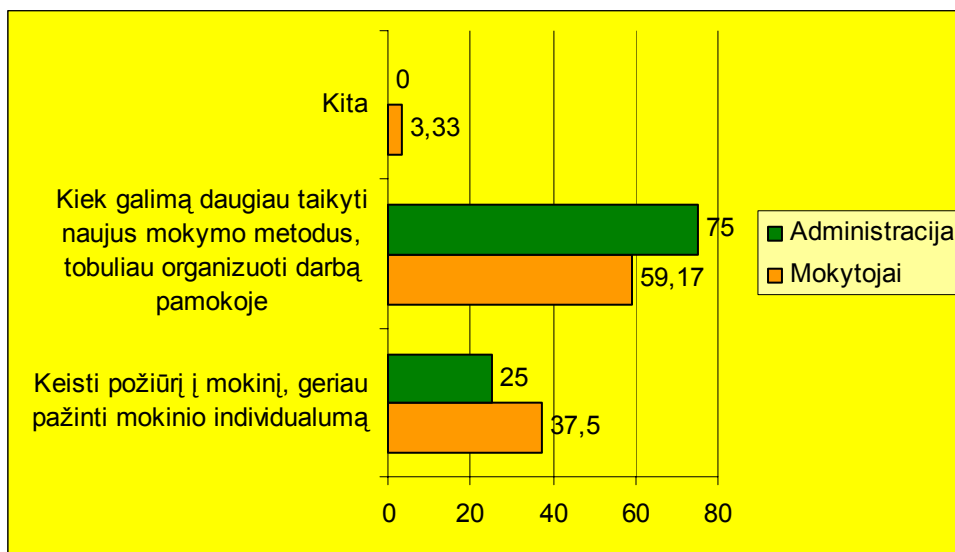
33 pav. Kaip turėtumėte pasikeisti kaip mokytojas (-a), kad būtumėte pas (-i) tuo patenkintas (-a) ? (%)

Analizuojant klausimą „Kaip turėtumėte pasikeisti kaip mokytojas (-a), kad būtumėte pas (-i) tuo patenkintas (-a) ?“, Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai išskyrė šiuos aspektus (žr. 33pav.):

- a) dalykinių ir metodinių žinių įgijimas 25% ;
- b) pedagoginių ir psichologinių žinių įgijimas 21,67% ;
- c) dalyvavimas mokyklos veiklos planavime 19,16% ;
- d) būti vertinamam kaip asmenybei 32,5% ;
- e) kita (nenustoti norėti tobulėti, įgyti vadybinę kompetenciją) - 1,67% .

„Kaip turėtumėte pasikeisti kaip mokytojas (-a), kad būtumėte pas (-i) tuo patenkintas (-a) ?“, Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys administracijos atstovai išskyrė šiuos aspektus (žr. 33pav.):

- a) dalykinių ir metodinių žinių įgijimas 75% ;
- b) pedagoginių ir psichologinių žinių įgijimas 0% ;
- c) dalyvavimas mokyklos veiklos planavime 0% ;
- d) būti vertinamam kaip asmenybei 25% ;
- e) kita 0% .

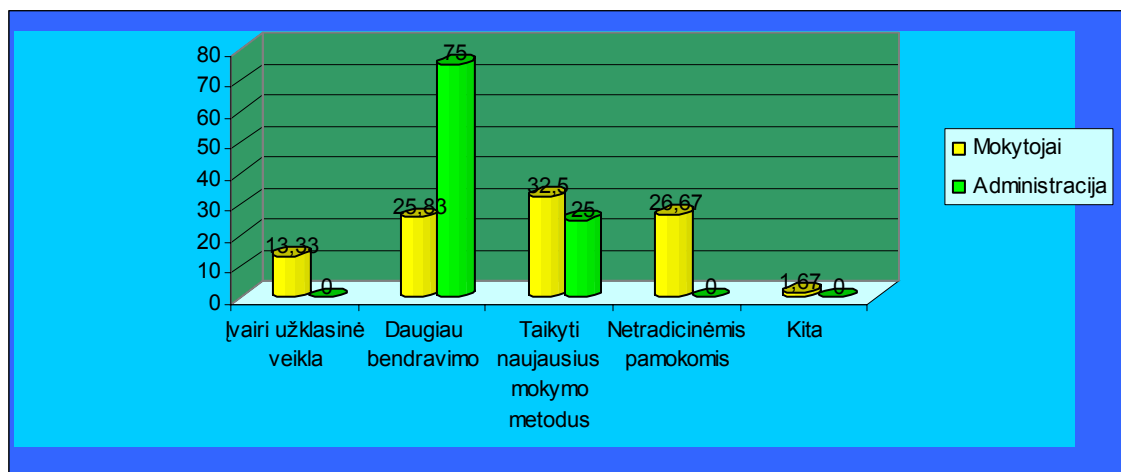
34 pav. Kaip turėtų pasikeisti Jūsų santykiai su moksleiviais, kad būtumėte pats (-i) tuo patenkintas (-a)? %.

Analizuojant santykius su moksleiviais, išskyla tokios tendencijos: Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai mano, kad (žr. 34pav.):

- keisti požiūrį į mokinį, geriau pažinti mokinio individualumą 37,5% ;
- kiek galima daugiau taikyti naujus mokymo metodus, tobuliau organizuoti darbą pamokoje 59,17% ;
- kita (padėti kiekvienam mokiniui įgyti gilesnių žinių, mokiniai turėtų labiau gerbti mokytoją ir t.t.) - 3,33%.

Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys administracijos atstovai mano (žr. 34pav.):

- keisti požiūrį į mokinį, geriau pažinti mokinio individualumą 25% ;
- kiek galima daugiau taikyti naujus mokymo metodus, tobuliau organizuoti darbą pamokoje 75% ;
- kita 0%.

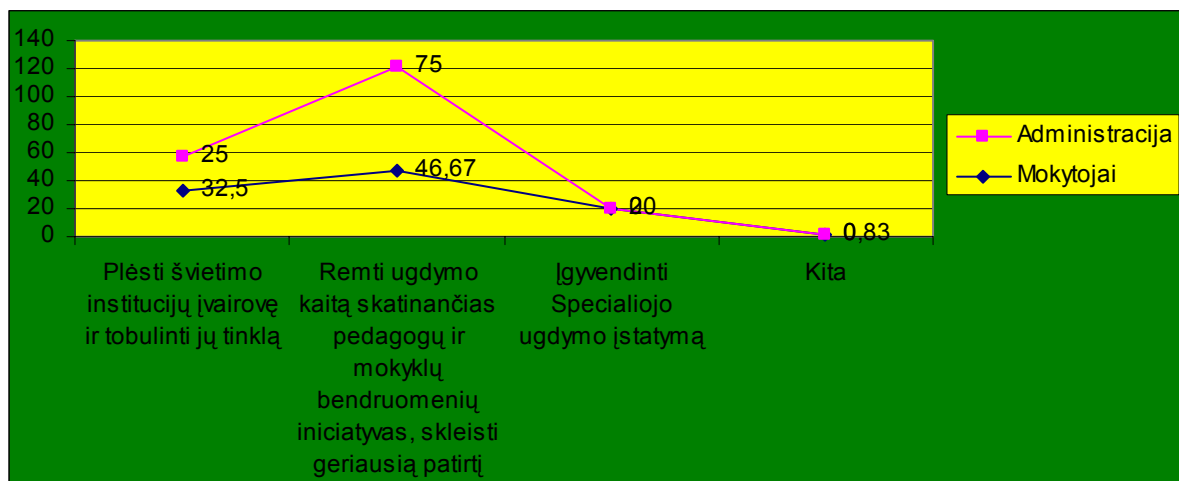
35 pav. Kaip turėtų pasikeisti veiklos organizavimo formos, kad būtumėte tuo patenkintas (-a) ? (%)

Atsakydami į klausimą apie organizavimo mokykloje formos pasikeitimus, kad būtų patenkinti visi, pastebima, kad: Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai pareiškė savo nuomonę (žr. 35pav.):

- a) įvairi užklasinė veikla 13,33% ;
- b) daugiau bendravimo 25,83% ;
- c) taikyti naujausius mokymo metodus 32,5% ;
- d) netradicinėmis pamokomis 26,67% ;
- e) kita (gerinti tradicinių pamokų kokybę, mažiau biurokratizmo. Laisvesnis darbo organizavimas (pvz. per mokinių atostogas nebūtina tik sėdėti klasėje, galima namuose, kur kompiuteris ir daugiau literatūros, galima padaryti žymiai daugiau; svarbu yra rezultatas. t.t.) - 1,67%.

Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys administracijos atstovai į tą patį klausimą atsakė taip (žr. 35pav.):

- a) įvairi užklasinė veikla 0% ;
- b) daugiau bendravimo 75% ;
- c) taikyti naujausius mokymo metodus 25% ;
- d) netradicinėmis pamokomis 0% ;
- e) kita 0%.

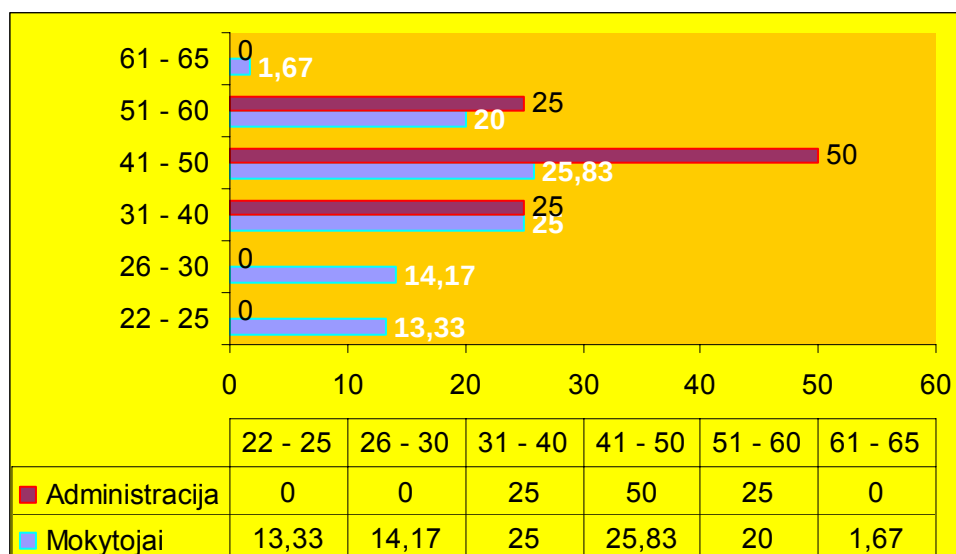
36 pav. Nurodykite, Jūsų manymu, svarbiausius švietimo reformos prioritetus? (%)

Į klausimą „Nurodykite, jūsų manymu, svarbiausius švietimo reformos prioritetus?“ Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys administracijos atstovai išskyrė šiuos aspektus (žr. 36pav.):

- plėsti švietimo institucijų įvairovę ir tobulinti jų tinklą 25% ;
- remti ugdymo kaitą skatinančias pedagogų ir mokyklų bendruomenių iniciatyvas, skleisti geriausių patirtį 75% ;
- įgyvendinti Specialiojo ugdymo įstatymą 0% ;
- kita 0%.

Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai į tuos pačius teiginius atsakė (žr. 36pav.):

- plėsti švietimo institucijų įvairovę ir tobulinti jų tinklą 32,5% ;
- remti ugdymo kaitą skatinančias pedagogų ir mokyklų bendruomenių iniciatyvas, skleisti geriausių patirtį 46,67% ;
- įgyvendinti Specialiojo ugdymo įstatymą 20% ;
- kita 0,83%.

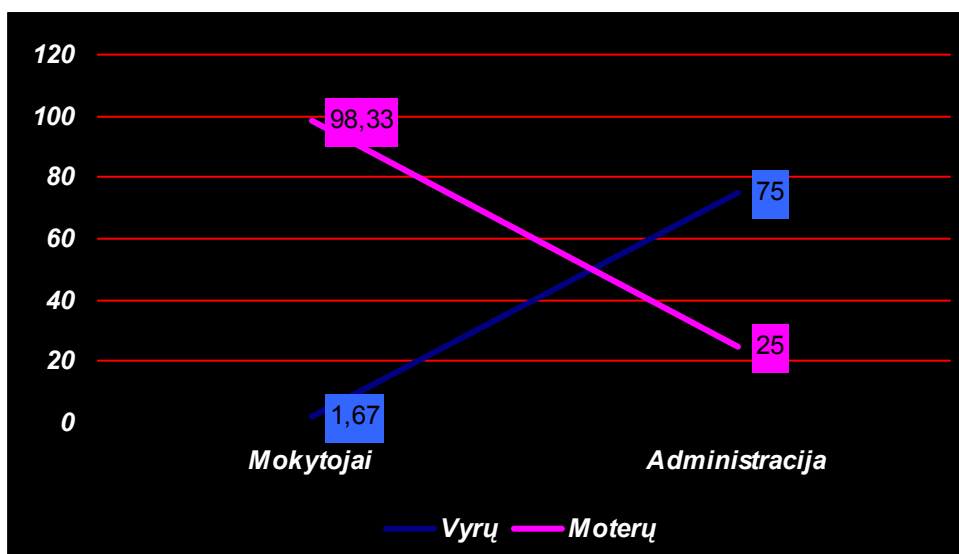
37 pav. Jūsų amžius? (%)

Žvelgiant į Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių administracijos atstovų amžių bei Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių mokytojų amžių, jis išsidėsto taip (žr. 37pav., žr. 2Lentelė):

2 Lentelė. Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių administracijos atstovų bei mokytojų amžius.

Amžius	Administracija	Mokytojai
22 - 25	0%	13,33%
26 - 30	0%	14,17%
31 - 40	25%	25%
41 - 50	50%	25,83%
51 - 60	25%	20%
61 - 65	0%	1,67%

Ryškėja tendencija, kad administracijos atstovų amžiaus grupė prasideda nuo 31 – 40 =25%, skirtingai mokytojų amžiaus grupės yra įvairios. Peržvelgus 2 Lentelėje pateiktus duomenis galima teigti, kad mokyklose vyrauja vyresnio amžiaus pedagogų skaičius (žr. 2Lentelė).

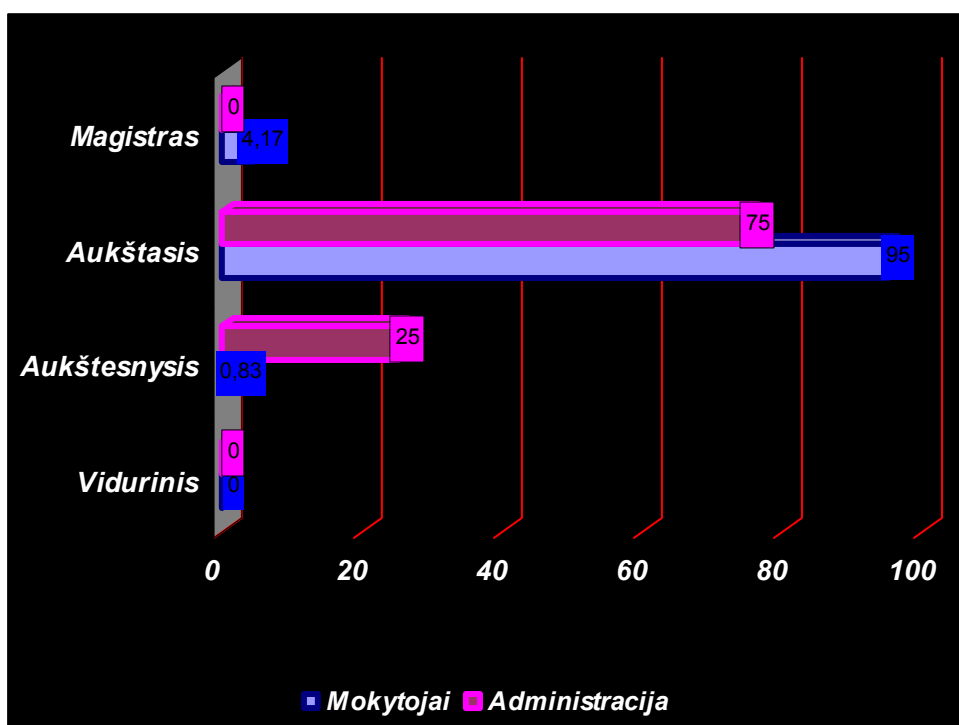
38 pav. Lytis. (%)

Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys administracijos atstovai pasiskirsto pagal lytį sekančiai (žr. 38pav.):

- a) moteris - 75% ;
- b) vyrų – 25%.

Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių mokytojų padėtis yra tokia, kad vyrai nesirenka mokytojo profesijos (žr. 38pav.):

- a) moteris - 98% ;
- b) vyrų – 2%.

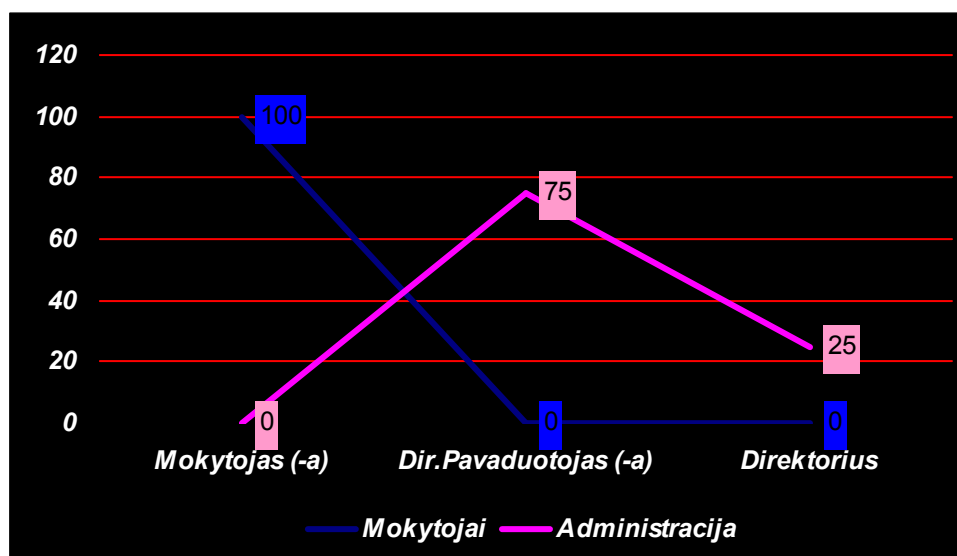
39 pav. Išsilavinimas (%)

Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys administracijos atstovai pagal išsilavinimą pasiskirstė sekančiai (žr. 39pav.):

- a) vidurinis 0% ;
- b) aukštesnysis 25% ;
- c) aukštasis 75% ;
- d) kita 0%.

Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių mokytojų išsilavinimo tendencijos pasiskirstė sekančiai (žr. 39pav.):

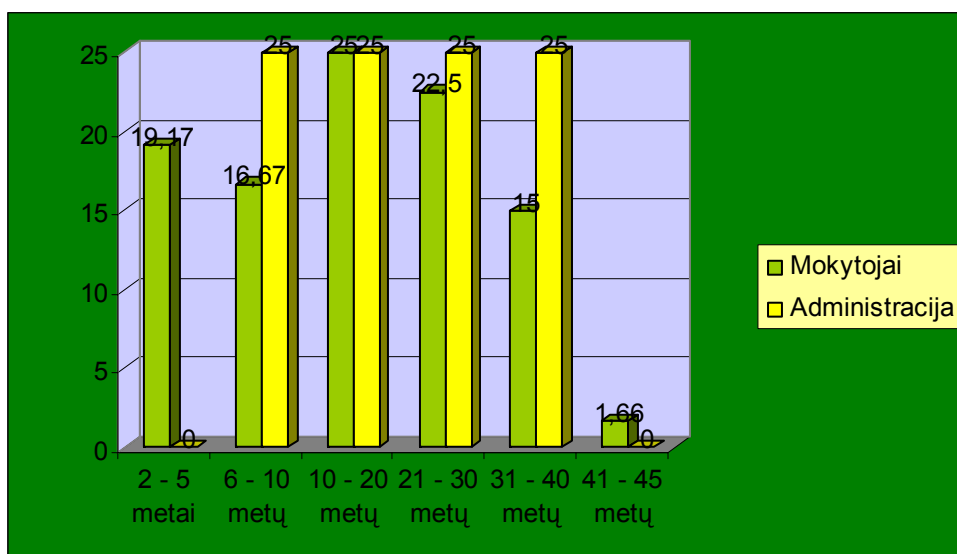
- a) vidurinis 0% ;
- b) aukštesnysis 0,83% ;
- c) aukštasis 95% ;
- d) kita (magistro laipsnis) 4,17%.

40 pav. Pareigos (%)

40 Lentelė rodo, kad visi apklaustieji dirbantys Vilniaus bendrojo lavinimo mokyklose visi pedagogai turi mokytojo kvalifikaciją – 100% ir kad Vilniaus bendrojo lavinimo mokyklose dirbantys administracijos atstovai yra pasiskirstę (žr. 40pav.):

- a) direktoriai – 25% ;
- b) dir. pavaduotojai – 75%.

41 pav. Darbo stažas. (%)

Darbo stažo pasiskirstymo tendencijos : Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių administracijos atstovų bei Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbančių mokytojų yra pateikta 3 lentelėje (žr. 41pav.,žr. 3Lentelė):

3 Lentelė. Darbo stažas

Stażas	Administracija	Mokytojai
2 - 5 metai	0%	19,17%
6 - 10 metų	25%	16,67%
10 - 20 metų	25%	25%
21 - 30 metų	25%	22,5%
31 - 40 metų	25%	15%
41 - 45 metų	0%	1,66%

Peržvelgus 3Lentelėje pateiktus duomenis matome, kad vyrauja pedagogų turinčių daugiau kaip 10 metų darbo stažo tendencija. Tai leidžia prognozuoti, kad daugės žmonių, turinčių 10 ir daugiau darbo stažą, skaičius (žr. 3Lentelė).

IŠVADOS

Bendrojo lavinimo mokyklos raida Lietuvoje priklausė nuo socialinių, politinių, ekonominių sąlygų. Mokyklų tipai kito pagal šalies politinę situaciją, ekonomines galimybes, socialinę mokyklos aplinką. Pertvarkant mokyklų tinklą susiduriama su įvairiomis problemomis: istoriškai susiklosčiusio švietimo įstaigų tinklo nelankstumu; labai netolygiu gyventojų tankumu ir demografinių tendencijų įvairove; sociokultūriniais ir ekonominiais regionų skirtumais; neefektyviu ar nepakankamu švietimo finansavimu; galimu mokytojų nedarbo padidėjimu; vietos bendruomenių nenoru prarasti kultūros židinį, kurio vaidmenį atlieka mokykla. Todėl ne visada pavyksta padaryti optimaliausių, švietimo kokybės tinklo pertvarkos sprendimus.

Kuriant lanksčią, gebančią atsinaujinti, atliepančią šalies visuomenės ir pasaulio raidos poreikius švietimo sistemoje, turime įvertinti savo šalies švietimo sistemos istorinę raidą bei pasiremti Europos švietimo patirtimi.

Vilniaus bei kitų miesto bendrojo lavinimo mokyklų reforma ir kaita vykdoma pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus, kuriuose numatoma, kad savivaldybė, atsižvelgdama į miesto gyventojų poreikius, rūpinasi pakankamu bendrojo lavinimo mokyklų tinklu.

Švietimo dokumentuose akcentuojama, kad mokyklos paskirtis - rūpintis sėkmingu asmenybės ugdymu ir visuomenės raida. Moksleiviams būtina suteikti ne tik akademinių žinių, bet ir išugdyti juos pilnaverčiais, gebančiais integruotis į visuomenę piliečiais.

Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą moksleiviai privalo įgyti pagrindinį išsilavinimą arba mokytis iki jiems sukaks 16 metų [19],[20].

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatose numatytos bendrųjų tikslų įgyvendinimo priemonės, kuriose išskiriamos 5 prioritetinės kryptys:

1. Pirmoji kryptis – siekiama pagerinti švietimo sistemos valdymą, suvienodinti atsakomybės ir atsiskaitomybės pasiskirstymą bei finansinių išteklių racionalų panaudojimą.
2. Antroji kryptis – siekiama pagerinti infrastruktūrą bei švietimo sistemos tinklų optimizavimą, skatinant mokymąsi visą gyvenimą bei mokymosi prieinamumą kiekvienam Lietuvos Respublikos piliečiui.
3. Trečioji kryptis – siekiama užtikrinti tiek socialinės tiek psichologinės paramos mokiniams suteikimą bei pagalbą mokykloms rengiant programas (projektus), susijusias su šia sritimi.
4. Ketvirtoji kryptis – siekiama ugdymo turinio tobulinimo užtikrinant studijų turinio atitiktį darbo rinkos žinių visuomenėje poreikiams.

5. Penktoji kryptis – siekiama pedagogų bei mokyklų vadovų kvalifikacijos tobulinimo, sukonkretinant reikalavimus organizuojant naują pedagogų bei mokyklų vadovų kompetencijos ir jos tobulinimo vertinimo sistemą [30].

Atliktas tyrimas parodė, kad Vilniaus bendrojo lavinimo mokyklose vykdomos švietimo reformos susidariusias problemas reikalinga peržiūrėti, iškelti naujus tikslus bei uždavinius tiems tikslams įgyvendinti ir stengtis priėmimus strateginius sprendimus juos įgyvendinti.

Švietimo reformos kūrimas ir įgyvendinimas skatina sustiprinti partnerystės santykius tarp įvairių švietimo grandžių ir tarp švietimo bei kitų partnerių, suinteresuotų žmogiškųjų išteklių ugdymu ir mokymusi visą gyvenimą.

Tyrimas patvirtino, kad Vilniaus miesto bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose vykdoma švietimo reforma yra aktualus reiškinys ir reikalauja ypatingo dėmesio sprendžiant susidariusias problemas.

Nagrinėjant klausimą apie švietimo reformos pradžią Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai teigė, kad ji buvo sėkminga – 20,83%, o Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys administracijos atstovai – 75%. Kad labai nesėkminga – 25% visų administracijos respondentų. Kad reforma yra labai nesėkminga teigė – 15% apklaustųjų mokytojų. Kad nei sėkminga nei ne – 38,34%, nesėkminga – 25,83%. Kad švietimo reforma yra vykdoma labai sėkmingai nepasirinko nei vieni, nei kiti apklaustieji (žr. 17pav.)

Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai teiginiais: švietimo kokybės kėlimas ir ugdymo bei studijų modernizavimas pasiskirstė vienodai po 40,83 % skirtingai Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys administracijos atstovai visą dėmesį skyrė ugdymo bei studijų modernizavimui – 75 % (žr. 16pav.).

O švietimo kokybės kėlimui – 25 % visų respondentų. Kai Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai - švietimo sistemos harmonizavimas – 16,67% ir kita išskyrė (kompetencijų ugdymas, socialinių ir pedagoginių mokymosi ir studijų sąlygų gerinimas) – 1,67 % (žr. 16pav.). Į klausimą: „Kaip vertinate šiandieninę Lietuvos švietimo padėtį?“, išryškėja kad Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys mokytojai teigia, kad šiandieninė Lietuvos švietimo situacija (žr. 18pav.):

- a) labai gerai 0% ;
- b) gerai 16,67% ;
- c) nei gerai, nei blogai 29,17% ;
- d) blogai 38,33% ;
- e) labai blogai 15,83%.

O Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dirbantys administracijos atstovai teigia, kad šiandieninė Lietuvos švietimo situacija (žr. 18pav.):

- a) labai gerai 0% ;
- b) gerai 0% ;
- c) nei gerai, nei blogai 75% ;
- d) blogai 0% ;
- e) labai blogai 25% visų respondentų.

Tyrimo metu buvo išsiaiškinta, kad mokyklose dirbantys mokytojai bei administracijos atstovai yra susirūpinę Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose vykdoma bei įgyvendinama švietimo reforma bei jos ateitimi. Tad galima teigti, kad šiandieninę Lietuvos švietimo padėtį būtina keisti, priimant gerai apgalvotus strateginius sprendimus, kaip šią susidariusią situaciją pakeisti kryptinga linkme.

REKOMENDACIJOS

Siekiant, kad bendrojo lavinimo mokykla atitiktų šalies poreikius, būtina pertvarkyti bendrojo lavinimo mokyklų tinklą, toliau planingai ir nuosekliai vykdyti nuo 2000 metų pradėtą švietimo reformą.

Vienas iš svarbiausių Lietuvos švietimo politikos prioritetų turėtų būti – suteikti modernų ir kokybišką išsilavinimą, kuris būtų prieinamas kiekvienam Lietuvos Respublikos piliečiui.

Svarstant, į ką reikėtų atkreipti dėmesį nūdienos vykdomoje švietimo reformoje sprendžiant pagrindines Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose esamas problemas:

- Daugiau ir efektyviau investuoti į švietimą ir technologijų plėtrą.
- Modernizuoti švietimo sistemas mokymuisi visą gyvenimą.
- Aktyviai naudotis visais įmanomais švietimo finansavimo šaltiniais.
- Mokyti valdyti (administracijai) siekiant efektyvaus ir našaus investicijų panaudojimo ugdymo procese.
- Individualizuoti švietimą kryptingesniam pirmajam profesinės karjeros pasirinkimui.
- Švietimo kokybės gerinimas (atitinkant atviroje pilietinėje visuomenėje ir rinkos ūkyje gyvenančio asmens, visuotinius dabarties pasaulio visuomenės poreikius).
- Skatinti kvalifikuotų specialistų dalyvavimą svarstant bei ieškant strateginių sprendimų būdų sprendžiant iškilusias vidines bei išorines problemas nūdienos vykdomoje švietimo reformoje.
- Skatinti mokytojus tobulintis, kelti kvalifikaciją.
- Plėsti švietimo institucijų įvairovę ir tobulinti jų tinklą, taip sprendžiant antrosios pamainos egzistavimo problemą.
- Skatinti tėvų ir mokinių atsakomybę už mokymosi ir ugdymo procesus.

Švietimo reformos kūrimas ir įgyvendinimas turi skatinti sustiprinti partnerystės santykius tarp įvairių švietimo grandžių bei savivaldybės. Atsakomybė už švietimo reformos vykdymą turi prisiimti tiek švietimo grandžių atstovai, tiek savivaldybėse dirbantys valdininkai.

ANOTACIJA

Baigiamajame magistro darbe nagrinėjama Švietimo reformos įgyvendinimo problemos Vilniaus mieste bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose. Lietuvos vieningos švietimo sistemos kūrimo svarba, analizuojamas naujos vieningos švietimo sistemos reformos funkcionavimo veiksmingumas.

Darbe aiškinamasi bei analizuojama, kokių strateginių sprendimų būtina imtis ir kokiomis bendromis kryptimis turėtų veikti sukurta vieninga švietimo sistema. Analizuota Lietuvos švietimo sistemos esama būklė ir reformos eiga, procesas, problemos.

Apžvelgta Lietuvos švietimo reformos istorinė raida, įgyvendinimo rezultatai, sprendimai.

Darbą sudaro 3 skyriai: pirmame skyriuje nagrinėjamos Švietimo sistemos reformos. Antrame skyriuje - Bendrojo lavinimo mokyklų tinklai įgyvendinamos švietimo reformos ir kaitos kontekste. Trečiame skyriuje - Švietimo reformų įgyvendinimo problemos Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose tyrimas.

Darbo apimtis 73 p. teksto, 41 pav., 3lent., 32 bibliografiniai šaltiniai, 7 internetiniai šaltiniai.

THE REVIEW

The final Master Project is the development research of educational reform system's problems which occur in Vilnius city's General education system. There are valuated the reform procedures of Lithuanian education, analyzed the present condition and the reform process of the Lithuanian education system, the review of strategy in the educational context as well, in which were reflected all the implements of the reorganization. There are valuated aspects for the beginning of reform in educational system, reviewed joint work points of the Lithuanian education system and it was given the analysis of the decisions, necessary for the successful reform realization. In the Project were compared results of the reform process and indicators of education results in Lithuania.

The final Master Project contains 3 componential parts: the first part deals with Proceeding of the Education reform. The second part deals with Implement of the reform in General education system. The third part deals with the research made on Implementation of the education reform in Vilnius city's General education system.

The volume of the final Project is 73 pages of plain text, 41 figures, 3 tables, 32 bibliographical sources, 7 net sources.

SANTRAUKA

Šios Švietimo reformos vykdymo bei įgyvendinimo Vilniaus mieste bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose pagrindinis tikslas yra: iki 2012 metų išnagrinėti esamą būklę, išsiaiškinti susidariusias švietimo reformos įgyvendinimo problemines priežastis ir pateikti siūlymų, susidariusiai situacijai išspręsti [32].

Tyrimo tikslas – ištirti veiksnius, įtakojusius Vilniaus mieste bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose vykdomos švietimo reformos įgyvendinimo problemas.

Uždaviniai:

1. Išnagrinėti vykdomą švietimo sistemos reformą.
2. Išnagrinėti bendrojo lavinimo mokyklų tinklų kaitą švietimo reformos kontekste.
3. Ištirti Vilniaus miesto bendrojo lavinimo vidurinių mokyklų švietimo reformos įgyvendinimo problemas.

Tyrimo objektas – Švietimo reformos įgyvendinimo problemos Vilniaus mieste bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose.

Tyrimo dalykas – mokytojų ir administracijos atstovų požiūris į Vilniaus mieste bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose vykdomos švietimo reformos įgyvendinimo problemas.

Hipotezė – Švietimo reformos įgyvendinimo problemos Vilniaus miesto bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose susijusios su švietimo sistemos kaita.

Tyrimo metodai:

1. Įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių švietimo sistemos kaitą, analizė.
2. Anketinė apklausa.

Pagrindinis šio darbo tikslas - ištirti veiksnius, įtakojusius Vilniaus mieste bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose vykdomos švietimo reformos įgyvendinimo problemas. Teorinėje dalyje yra apžvelgiamos dalys:

1. Švietimo sistemos reforma,
2. Bendrojo lavinimo mokyklų tinklai įgyvendinamos švietimo reformos ir kaitos kontekste,
3. Vilniaus miesto bendrojo lavinimo vidurinių mokyklų švietimo reformos įgyvendinimo tyrimas.

Šiame darbe jūs galite rasti nagrinėjamus probleminius atvejus bei siūlomus sprendimų būdus, susijusius su švietimo reformos įgyvendinimo problemomis Vilniaus mieste bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose. Tyrimo metu buvo išsiaiškinta, kad mokyklose dirbantys

mokytojai bei administracijos atstovai yra susirūpinę Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose vykdoma bei įgyvendinama švietimo reforma bei jos ateitimi.

Švietimo reformos kūrimas ir įgyvendinimas turi skatinti sustiprinti partnerystės santykius tarp įvairių švietimo grandžių bei savivaldybės. Atsakomybė už švietimo reformos vykdymą turi prisiimti tiek švietimo grandžių atstovai, tiek savivaldybėse dirbantys valdininkai. Tad galima teigti, kad šiandieninę Lietuvos švietimo padėtį būtina keisti, priimant gerai apgalvotus strateginius sprendimus, kaip šią susidariusią situaciją pakeisti kryptinga linkme.

SUMMARY

The main purpose of this educational system's reform implementation in Vilnius city's General education system is to analyze the condition, main problems which occurred during the reform process and to present strategic solutions to the situation given [32].

The purpose of research – to investigate the elements which influenced the reform implementation in Vilnius city's General education system.

Goals:

1. To investigate the elements what influenced the educational reform system.
2. To investigate Vilnius city's General education schools' network system's changes.
3. To investigate the problems which deal with the reform implementation in Vilnius city's General education system.

The object of research – The problems of the Educational reform implementation in Vilnius city's General education schools' network system.

The subject of research – the attitude (teachers and schools' administration) towards the problems of the Educational reform implementation in Vilnius city's General education schools' network system.

Hypothesis - The problems of the Educational reform implementation in Vilnius city's General education schools' network system are connected with the changes in Educational system.

The methodology of research:

1. Analysis of law connected with education system.
2. A survey of public opinion.

The main purpose of this project –to investigate the elements which influenced the reform implementation in Vilnius city's General education system. The Theoretical part of this work deals with:

1. The first part deals with Proceeding of the Education reform.
2. The second part deals with Implement of the reform in General education system.
3. The third part deals with the research made on Implementation of the education reform in Vilnius city's General education system.

There are valuated the reform procedures of Lithuanian education, analyzed the present condition and the reform process of the Lithuanian education system. The research shows that teachers and schools' administration are concerned about Lithuania's Educational system reformation process. The development and the implementation of the Education system should consolidate the partnership and the responsibility between various Education and municipality links.

It can be said that, Lithuania's Education system needs all the implements of the reorganization and the review of strategy in the educational system reflected.

LITERATŪRA

1. 2008-03-15 Įsakymas Nr.: ISAK-715 Dėl mokymosi kryptių pasirinkimo galimybių didinimo 14-19 metų mokiniams modelio aprašo patvirtinimo
2. 2008-05-12 Įsakymas Nr.: ISAK-1379 Švietimo ir mokslo ministro 2006m. liepos 17d. Įsakymo Nr. ISAK-1519 „Dėl privalomo ankstyvojo užsienio kalbų mokymo įgyvendinimo programos“ pakeitimo
3. 2008-06-27 Įsakymas Nr.: ISAK-1882 Dėl Švietimo ir mokslo ministro 2005m. balandžio 5d. Įsakymo Nr. ISAK-556 „Dėl nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo lavinimo programas tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo
4. Bendrojo lavinimo, specialiojo ugdymo, profesinio mokymo mokyklų, pagalbą mokiniui teikiančių įstaigų steigimo, reorganizavimo. Likvidavimo ir pertvarkymo kriterijai, patvirtinti LR Vyriausybės 2004 m. birželio 14 d. nutarimu Nr. 746 (Žin., Nr. 95(1)-3510).
5. Demografijos metraštis. Statistikos departamentas, Vilnius, 2004.
6. <http://www.eurostat.lt>[2008-03-12]
7. <http://www.ippc.lt>[2008-02-26]
8. <http://www.lrs.lt>[2008-04-10]
9. <http://www.pedagogika.lt>[2008-04-10]
10. <http://www.smm.lt>[2008-02-25]
11. <http://www.statistika.lt>[2008-03-12]
12. <http://www.vilniaussavivaldybe.lt>[2008-02-25]
13. Kardelis K. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai (2-asis patais. ir papild. leid.) – Kaunas: Technologija, 2002. – 398 p. – ISBN 9986-948-(65-7)
14. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosios programos. V.: Leidybos centras, 1997. 370 p. ISBN 9986-03-321-7
15. Lietuvos gyventojai pagal amžių. Statistikos departamentas, Vilnius, 2004 m.
16. Lietuvos mokyklai – 600 metų: konferencijos medžiaga, 1997m. balandžio 25–26d. Pedagogikos institutas. – [T]. 1-2.
17. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Lietuva. Švietimas regionuose. Vilnius., 2005.
18. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministras 2007m.gruodžio 3d. Įsakymas Nr.ISAK – 2331
19. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2003, Nr. 63-2853).

20. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas (2003 m. birželio 17 d. Nr. IX – 1630 Vilnius).
21. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 14 d. Nutarimas Nr. 745 „Dėl mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 95-3509).
22. Lietuvos švietimo koncepcija. V.: Leidybos centras, 1992
23. LR Švietimo ir mokslo ministro 2008m. rugpjūčio 26d. Įsakymas Nr. ISAK-2433, (Žin.,2008, Nr.99-3848)
24. LRV nutarimas Nr.415 „Dėl LRV 2002m. gegužės 28d.nutarimo Nr.759 „Dėl mokyklų tobulinimo programos patvirtinimo“ (Žin.,2002, Nr.54-2130)
25. Mokyklų tinklo pertvarkos metodinės rekomendacijos. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Vilnius, 2004.
26. Patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. V-476 „ Dėl Lietuvos higienos normos HN 21:2005 „Bendrojo lavinimo mokykla. bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“
27. Švietimas. Statistikos departamentas, Vilnius, 2004
28. Švietimo gairių projektas (2003 - 2012m.)
29. Švietimo ir mokslo ministerijos 2003 -10 - 06 raštas Nr. SR-14-03-17 „Dėl mokytojų etatinio darbo apmokėjimo įvedimo“.
30. Valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatos (2003 m. liepos 4 d. Nr. IX – 1700)
31. Vilniaus miesto tarybos 2005 m. birželio 22 d. sprendimas Nr. 1-834 „Dėl Vilniaus miesto mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo reorganizavimo principų nustatymo“.
32. Vilniaus miesto tarybos 2005 m. gruodžio 21 d. sprendimas Nr. 1-981 „Dėl Vilniaus miesto savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklų tinklo pertvarkos 2005-2012 metų bendrojo plano patvirtinimo“.

PRIEDAI

Anketa

Kviečiu jus dalyvauti apklausoje, susijusioje su švietimo reformų įgyvendinimo problemomis Vilniaus bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose . Apklausos tikslas –įvertinti švietimo reformų įgyvendinimo problemas Vilniaus bendrojo lavinimo mokyklų tinkle.

Anketoje pateikti klausimai su galimais atsakymų variantais. Jums tinkamą atsakymą pabraukite arba jį apveskite. Jei tokio atsakymo varianto nėra, jį parašykite. Jei klausime nenurodyta kitaip, pasirinkite tik vieną atsakymo variantą. Prašau ,jus, atvirai ir išsamiai atsakyti į visus anketoje pateiktus klausimus. Anketa anoniminė, bus naudojami tik apibendrinti duomenys.

Dėkoju už atsakymus

Pagarbiai,

MRU, VSSVmn,

Agnė Adamonytė

1.Ar žinote, kad vyksta švietimo sistemos reforma?

- Taip
- Iš dalies
- Ne

2.Kur sužinojote apie vykdomą švietimo reformą?

- Internetinėje svetainėje www.smm.lt
- Mokyklos bibliotekoje
- Iš kolegų
- Iš masinės aptarnavimo sistemos priemonių (TV, Radijo, laikraščių ir kt.)
- Kitur (Įvardinkite)_____

3.Kokios yra pagrindinės švietimo reformos kryptys?

- Ugdymo bei studijų modernizavimas
- Švietimo kokybės kėlimas
- Švietimo sistemos harmonizavimas
- Kita _____

4.Kokia, Jūsų manymu, buvo reformos pradžia?

- Labai sėkminga
- Sėkminga
- Nei sėkminga, nei nesėkminga

- Nesėkminga
- Labai nesėkminga

5. Kaip vertinate šiandieninę Lietuvos švietimo padėtį?

- Labai gerai
- Gerai
- Nei gerai, nei blogai
- Blogai
- Labai blogai

6. Kaip žiūrite į Lietuvos švietimo ateitį?

- Labai optimistiškai
- Optimistiškai
- Neutraliai
- Pesimistiškai
- Labai pesimistiškai

7. Ar pasikeitė švietimo reformos kryptis po įstojimo į Europos Sąjungą?

- Labai pasikeitė
- Pasikeitė į gerąją pusę
- Nei pasikeitė, nei nepasikeitė
- Nepasikeitė

8. Kaip šiandien, Jūsų manymu, vyksta švietimo reforma?

- Labai kryptingai
- Kryptingai
- Nei kryptingai, nei nekryptingai
- Nekryptingai
- Labai nekryptingai

9. Koks yra švietimo reformos tempas?

- Labai spartus
- Spartus
- Nei spartus, nei nespertus
- Labai nespertus

10. Kokie yra švietimo reformos tikslai?

- Labai sudėtingi
- Nei sudėtingi, nei nesudėtingi

- Nesudėtingi
- Labai nesudėtingi

11. Kaip vertinate savo asmeninį dalyvavimą švietimo reformoje ?

- Labai aktyvų
- Aktyvų
- Nei aktyvų, nei neaktyvų
- Neaktyvų
- Labai neaktyvų

12. Ar dabartinei švietimo reformos kryptčiai Jūs?

- Labai pritariate
- Pritariate
- Nei pritariate, nei nepritariate
- Nepritariate
- Labai nepritariate

13. Kaip pasikeitė Jūsų asmeninė padėtis vykstant reformai ?

- Labai pagerėjo
- Pagerėjo
- Nei pagerėjo, nei nepagerėjo
- Pablogėjo
- Labai pablogėjo

14. Nurodykite svarbiausias problemas, kurias turėtų spręsti mokykla, norėdama modernizuoti savo veiklą?

- Skurdi materialinė bazė
- Mokyklų finansavimas
- Kvalifikuotų specialistų trūkumas
- Patalpų trūkumas
- Kita _____

15. Nurodykite svarbiausias problemas, kurias turėtų spręsti mokykla, norėdama modernizuoti tarpusavio santykius?

- Kolektyvo mikroklimatas
- Ryšiai su tėvais
- Moksleivių ir mokytojų santykiai
- Nepakankamas pedagogų bendradarbiavimas dalijantis gerąja patirtimi

- Kita _____

16. Kokie, jūsų manymu, svarbiausi mokyklos modernizavimo tikslai?

- Stiprinti materialinę mokyklos bazę
- Skatinti mokytojus tobulintis, kelti kvalifikaciją
- Aktyviai dalyvauti projektuose, rasti daugiau galimybių į juos įtraukti moksleivius
- Glaudžiau bendradarbiauti su mokinių tėvais
- Kita _____

17. Kokių, jūsų manymu, problemų gali kilti, diegiant mokykloje naujas veiklos organizavimo formas?

- Finansinis, materialinis kaitos aprūpinimas;
- Kvalifikuotų specialistų stoka
- Nuomonių skirtumai
- Kūrybiškumo stoka
- Iniciatyvos stoka
- Laiko stoka
- Biurokratinės kliūtys
- Informacijos trūkumas
- Kita _____

18. Kokio, jūsų manymu, pageidautumėte visuomenės požiūrio į savo mokyklą?

- Kad mokykla būtų vertinama kaip kultūros židinys
- Aukštos kvalifikacijos specialistais
- Daug pasiekusiais mokiniais
- Kita _____

19. Kuo žymi Jūsų mokykla?

- Tradicijomis ir glaudžiu bendradarbiavimu su tėvais
- Moderni
- Jauki
- Atitinkanti XXI a. lygį pagal žinių perteikimą, kalbų mokymą, sporto veiklą, gera techninę bazę

- Geru mokinių žinių lygiu
- Naujomis veiklos formomis
- Mokiniai, palikę mokyklą, džiaugiasi savo žiniomis ir patyrimu
- Kita _____

20. Kaip turėtumėte pasikeisti kaip mokytojas, kad būtumėte pats tuo patenkintas?

- Dalykinių ir metodinių žinių įgijimas
- Pedagoginių ir psichologinių žinių įgijimas
- Dalyvavimas mokyklos veiklos planavime
- Būti vertinamam kaip asmenybei
- Kita _____

21. Kaip turėtų pasikeisti Jūsų santykiai su moksleiviais, kad būtumėte pats tuo patenkintas?

- Keisti požiūrį į mokinį, geriau pažinti mokinio individualumą
- Kiek galima daugiau taikyti naujus mokymo metodus, tobuliau organizuoti darbą pamokoje

• Kita _____

22. Kaip turėtų pasikeisti veiklos organizavimo jūsų mokykloje formos, kad būtumėte tuo patenkintas(-a)?

- Įvairi užklasinė veikla
- Daugiau bendravimo
- Taikyti naujausius mokymo metodus
- Netradicinėmis pamokomis
- Kita _____

23. Nurodykite, jūsų manymu, svarbiausius švietimo reformos prioritetus?

- Plėsti švietimo institucijų įvairovę ir tobulinti jų tinklą
- Remti ugdymo kaitą skatinančias pedagogų ir mokyklų bendruomenių iniciatyvas, skleisti geriausią patirtį

• Įgyvendinti Specialiojo ugdymo įstatymą

• Kita _____

SOCIALINĖS DEMOGRAFINĖS CHARAKTERISTIKOS

24. Jūsų amžius (nurodykite):

- 22 – 25
- 26 – 30
- 31 – 40
- 41 – 50
- 51 – 60
- 61 – 65

25. Lytis:

- Vyras
- Moteris

26. Išsilavinimas (nurodykite):

- Vidurinis
- Aukštesnysis
- Aukštasis
- Kita _____

27. Pareigos (nurodykite) :

- Mokytojas (-a)
- Dir.Pavaduotojas (-a)
- Direktorius

28. Darbo stažas (nurodykite):

- 2 – 5 metai
- 6 – 10 metų
- 10 – 20 metų
- 21 – 30 metų
- 31 – 40 metų
- 41 – 45 metų